

מערכות עריו

יום העצמאות תשכ"א

גליון מס' 1

י"ד "שיריון" בלטרון

כ"ד כ"ד כ"ד ע

כ"ד
מחצית - 1972
1

מס' פריט: כ- 471

מעונות שריון

תוכן הענינים:

- 3 פקודת-יום אלוף ח. ברילב
- 4 שני הנסים של גנה סימן-טוב רם בן-אפרים
- קרב השירה מזכרונותיו של סא"ל
- 10 אריה שיאון ז"ל
- 14 ותיקי הגדוד מספרים נדב ורדימון
- 16 ראשיתה של חטיבה "שבע" מתוך "בדרך לחומים"
- 17 הרמטכ"ל מבקר בשריון
- 19 טיפולים, טיפולים, טיפולים
- 20 השריון בעידן האטום מיורגנרל פון-מלנטין
- ניידות דינמית תלת-ממדית לויט-קול. ר. צ.
- 22 קליכס ומיור ב. הייר
- 27 הטנק הרוסי T 54
- 32 מתקפת לילה לויט-קול. ר. מ. ווקר
- 33 הסייר (שיר) אריה סיון
- 34 כשהשריון הולך — הולך לו
- 35 אלה צוינו לשבח
- 36 משוט בגייס רם בן-אפרים
- 37 מה דעתך על הסנטוריונים נדב ורדימון
- 39 מה חדש

מערכות בית-ההוצאה של צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: אל"מ אלעזר גלילי
 סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
 "מערכות": קצין-העריכה רביסרן משה ברימר
 "צקלון": קצין-העריכה שרגא גפני
 "מערכות-ים": קצין-העריכה רביסרן עזרא להד
 "מערכות-הים": קצין-העריכה רביסרן יעקב לצרוס
 "מערכות-שריון": קצין-העריכה רביסרן שאול ביבר

מוכר-מערכת: מרים נתנאל

המערכת והמנהלה: הקריה-ת"א, רח' ג' מס. 1

חוברת מס. 1 - אייר תשכ"א - אפריל 1961

המחבר: ד"ר יצחק זעלינג

המערב

חוברת „מערב־שריון“ זו היא הראשונה במספר לחברות שתופענה מעתה קבע — כרבעון.

רבעון זה ימזג בתוכו את הקו המקצועי-תורתי, בו עסקו חברות „רכבי-ברזל“, ואת המגמה האינפורמטיבית הכללית של „בטאון-השריון“.

הננו נפרדים מ„רכבי-ברזל“ אשר שלוש-עשרה החברות שלו שירתו שירות מקצועי-תורתי רב-השיבות את קציני חיל-השריון סדיר ומילואים. אנו מודים לעורכן שרן דוד בניאל, המוסיף ומסייע בהתקנת החומר המקצועי גם לחוברת זו. הננו נפרדים בזה בחיבת גם משלושים-ושש חברות „בטאון-השריון“, אשר ליוו את היילי השריון ושיקפו ברוח טובה את חייהם במשך שירותם הצבאי.

קצין, מש"ק, וטוראי!

תרום מנמונך ומידועותיך לרבעון. שתף את השריונאים חבריך בחוויותיך כלוחם איש-השריון, וסייע בכך להעלאת הרמה המקצועית והתעודתית של „מערב־שריון“.

המערבת

נדברי המפקד בכנס מפקדי ענקים

כמעט בלעדית למימוש כל המשימות שעליהן דיברתי: „אנחנו איננו רוצים שריונאים שימלאו את תפקידם מתוך פחד — כי פחד כזה יהפוך אותם לחיילים גרועים. אנחנו רוצים חיילים חושבים ויוזמים. לכאורה יש פה ניגוד בין היוזמה למשמעת. תפקידנו לחנך כך שהמשמעת תבוא תוך הכרה בהכרח קיומה להפעלת צבא מסודר ויעיל, וכי היוזמה בתוך מסגרת זאת — היא הכרחית וברוכה. במימוש שלוש משימות אלו, אתם מהווים את הגורם העיקרי, לכם המגע הקרוב והישיר עם אנשי הצוות ועם פקודיכם האחרים. לכן — עליכם האחריות!“

„ — — — ואלו הן שלוש המשימות המהוות את העיקר לגבי המש"קים. המשימה הראשונה היא — כוונת מתמדת. פירושה בשעת חירום: היכולת לתת תשובה ב„אפס-זמן“. המשימה השנייה — המקצועית. להדריך ולאמן את עצמנו, את פקודנו ואת אנשי המילואים. תפקידכם הוא, לא להסתפק בהישגים שהשגנו, אלא לחתור תמיד להישגים רבים וטובים יותר. אתם נדרשים ליוזמה, אתם חייבים לשקוד יום ולילה על הקידום המקצועי שלכם ושל פיקודכם.“

המשימה השלישית היא — החינוך. החינוך מהווה ערובה

חיילי גייסות השריון ומפקדיו!

שלוש-עשרה שנה מלאו למדינת ישראל הצעירה-שלוש-עשרה שנה עברו מאז פלשו צבאות ערב אל אדמתנו. ניצני יחידות השריון אשר הוקמו אז לקחו חלק פעיל ומכריע בקרבות מלחמת השחרור. נצרת — בצפון, באר-שבע ועוגה — בדרום, אבו-עגילה ומבואות אל-עריש — בסיני. מאז ועד היום לא ניתן לנו לשבת בשקט ובבטחה. על הישגנו בהתישבות, בבנין וביצירה — היינו נאלצים להגן לחוסם ואף להקריב קרבנות.

השנים הראשונות של קיום המדינה היו מלוות בהתנכלויות בלתי פוסקות בגבולותנו הריבוניים. הדבר גרר את צה"ל ואת יחידות-השריון לפעולות תגמול, כשאת שיאן היוותה מערכת „קדש" אשר שברה, מגרה ומחצה את בכיר צבאות ערב, צבא מצרים.

במערכה זו עלו גייסות השריון של צה"ל לראשונה על-פני מפת המזרח התיכון ככוח מאורגן, אמיץ, בלתי-נרתע ומוחץ. המדינה הפכה לעובדה קיימת כגבולותיה מוגנים בפועל ובכוח, ונמליה פתוחים!

אך טרם נכרתה ברית שלום עם אויבנו, עדיין הם אוגרים כוח ונשק, עדיין הם מתכוננים למלחמת חרמה על ישראל, מנהיגיהם חוזרים ומדגישים כי לא ישלימו עם קיום מדינת ישראל! תפקידו של צה"ל הם לשים לאל כל מזימותיהם. יעודו של השריון הוא להיות חלוץ כוחות-היבשה של צבאנו. נשקוד כלנו, מפקדים כטוראים, מילואים כסדירים, על המשך פיתוח השריון וקידומו למען נמלא יעודנו ביום פקודה.

חיים בר-לב, אלוף
מפקד גייסות השריון

ערב יום העצמאות, תשכ"א

„ — — — אנחנו רוצים כי הנצחון בקרב יבוא לא רק בגלל איכות טכנית טובה יותר (טנקים טובים יותר או מטוסים טובים יותר) כי אם, את הנצחון יביאו הטנקים שלנו אפילו אם הם יהיו מצוידים פחות טוב משל האויב, היות והם יפעלו על ידי מפקדים וצוותות יותר טובים. לכן אנו שוקדים על פיתוח המפקדים, הצוותות והיחידות, זה הקלף העיקרי שהודות לו השגנו את היתרון בעבר, והודות לו נשיג (אם נצטרך) יתרון גם להבא.“

„ — — — אנו עומדים בפני משימות נכבדות. אם נשיג אותן נוכל להעמיד מול האויב כוח טוב יותר, מצויד טוב יותר וכוח שיוכל לנצל את הכלים שבידו בצורה בלתי-צפויה ובלתי-שגרתית.“

„ — — — צבאות-ערב אינם רק כוח שגרתי; כשם שכל מדינה מחזיקה צבא, הצבאות האלו קיימים ומתכוננים ליום-יבוא, בו הם יוכלו להלחם בנו. הפרוגרמה שלהם לגבינו היא — חיסול.“

„ — — — השריון מהווה בתוך המערכת הזאת גורם מרכזי. במסגרת צבאות היבשה תוטל על השריון המשימה העיקרית. זאת משום שכוח האויב הוא משורין — רק כוח משורין יוכל לוי. זה צבא משורין, שהכרעתו תיתכן רק על-ידי כוח שכנגד, היינו, הגייסות המשוריינים של צבא-הגנה-לישראל — זאת אומרת — אנחנו.“

שני הנסים של גנה סימן-טוב

כתב: דם בן-אפרים

הרמטכ"ל, רביאלוף י. דורי, ירד במדרגות מן הבמה וענד לסימן-טוב גנה את את- הגבורה.

במפעלי הזיקוק בחיפה והתגייסתי לצי המלכותי. כך הייתי בטוח שהתורים לא יוציאו אותי מהצבא. הוא מוסיף בחיך, „כמעט כל החברה שלי התגייסו ורצייתי להיות אתם יחד“.

סימן טוב נשלח לאלכסנדריה במצרים ושם הועלה על אניה. היתה זאת אונית אספקה שסיפקה ציוד ודלק לצוללות. „היינו על האניה ששה ישראלים, ערבי אחד והשאר אנגלים“. הוא מספר ומוסיף כי במשך שלוש שנים וחצי שירת כמעט ברציפות על אניות אספקה אלו. „בשנת ארבעים ושלוש נודע לי שאבא נפל בשבי בכר-תיס. אז השתדלתי לא להיות על אניה. באפריל 1946 השתחררתי מהצי“.

גנה שידע לנהוג התקבל כנהג בחברת מוניות „עלה“. שנה מאוחר יותר הוא התחיל לעבוד בשיירות שעלו לירושלים. „בשיירה האחרונה לפני המצור היה לי קפיץ שבור, ולא נתנו לי לנסוע עם המכונה כי אמרו שהשיירה כולה יכולה להתעכב“. הוא מספר לאטו, מתוך שלוה, שעה שהוא מוצץ את הסיגריות.

מבצעי השריון הראשונים

על ראשוני המתנדבים לצה"ל נמנה גם גנה שהציע עצמו כנהג ליחידה קרבית. להפתעתו, והוא מדגיש כי גם לצערו, קבעו אותו כש. ג. על בתי-הסוהר בתל-השומר. „כתבתי מכתב למפקד הגדוד וביקשתי העברה שוב פעם ליחידה קרבית. פגשתי שם את גורדון, שהיה אחראי על הזחלמים והצעתי את עצמי. אמרתי: „תראה, אני נהג ותיק, מה דעתך לקחת אותי אליך?“ הוא ניסה אותי. נהגתי בזחל והוא אמר לי שהוא פגש כבר נהג ראשון ביחידה. אף אחד מכל השאר לא ידע לנהוג. כעבור איזה זמן קיבלתי העברה. מפקד הגדוד קרא לי ושאל אם לא טוב לי אצלו. אמרתי לו: פשוט, אם לחמתי בעבור האנגלים מדוע שלא אלחם עבור המדינה שלנו. אז הוא אמר לי: „כן ירבו כמותך ודרך צלחה!“ עברתי לחיל השריון כנהג זחל“.

ציוד השריון באותם ימים מנה 8 זחלים, הוצ'קס אחד, שרמן אחד ושני קרומבלים. „הוצ'קס אחד לקחנו בשבי“, מספר סימן טוב כשהוא מאמץ קצת את זכרונו בקשר לאחרים. „הקרומבלים זה ענין של האנגלים. שני סמלים מהצבא הבריטי הצטרפו לצבא שלנו והביאו את שני קרומבלים. את השרמן תפסנו בשדה-התעופה לוד. הוא

„בקרב על הכפר עיראק-אל-סואידן נפצע 18260, טוראי גנה סימן-טוב קשה בשתי רגליו (שנקטעו אחר-כך) על-ידי פגז תותח שפגע בזחל שהוא נהג. כן נפגעו שלושת אנשי הצות האחרים. הזחל הוצא מן הפעולה ונעצר בשדה-הקרב. לאחר שגם זחל שני נפגע בפגז של תותח החלה היחידה לסגת. על אף מצבו הקשה פתח 18260 טוראי גנה סימן-טוב בחיפוי על הנסוגים בעזרת המקלע שבזחל ועל-ידי כך אפשר ליחידה על פצועיה להגיע עד הזחלים. הוא עצמו נשאר עם הפצועים בתוך הזחל בשדה-הקרב במשך 6 שעות. בלי שים לב למצבו הקשה הגיש לחבריו עזרה ראשונה והשקה אותם מים. לאחר נסיונות אחדים עלה בידו להתקשר באמצעות מכשיר שבזחל עם יחידתו, להודיע על מקום המצאו ולבקש עזרה. התנהגות אמיצה זו הצילה את חייו וחיי חבריו. על מעשה זה ניתן לו אות גבורה, אות ההצטיינות הנעלה ביותר אשר לצבא ההגנה לישראל“.

הממטרות חגו לאיטן. התינו סלוני מים על פני הגינה המטופחת יפה. חלונות הוילה היפה שבשיכון ותיקי רמת-גן, היו מוארים. גבר שחרחר, בעל שפם עבה ומטופח, שער שרוק בקפידה, עמד בדלת. בצליעה קלה הוא פנה לעבר הכורסא, שקע בה והצית לעצמו סיגריות. בפניה ממולה, על ארון הספרים, היתה מונחת מגילת קלף מקופלת. סימן טוב גנה — גבור ישראל, ממיסדי גדוד השריון הראשון של צה"ל.

קפיץ שבור

הוא נולד לפני שלושים ושש שנים בעיר העתיקה בירושלים. ילדותו, הוא זוכר, עברה עליו תוך מריבות וחיכוכים תמידיים עם ילדי השכנים הערביים. „היינו זורקים אבנים עד שהיה בא סמל יהודי שלנו מהמשטרה ומגרש את כולם הביתה“, בהיותו בן 12 פרצו המאורעות. רכוש המשפחה נשדד וההורים עם סימן טוב ושלוש אחיותיו נאלצו להמלט מהעיר העתיקה. „בבית של אבא היו שתי קומות“, מספר סימן טוב, „למטה היה גר חייט נוצרי והיתה לו כניסה מיוחדת אלינו למעלה. כשבאו הערבים הוא לא נתן להם להכנס והביא מכונית שחצ' בירה אותנו לזכרון-משה“. המצב הכלכלי בבית הוריו היה רע מאוד. סימן טוב התקבל לעבודה בבית החרושת לסיגריות „מספרו“ מקום בו עבד שש שנים. „אז באה הקריאה מהסוכנות שמכל מפעל מאורגן צריכים להתנדב לצבא הבריטי“. מספר סימן טוב בקול נמוך, צרוד במקצת. „אבי שהיה בצבא גם במלחמת-העולם הראשונה התגייס שוב. היות ואני הייתי בן יחיד להורי הם השתדלו להוציא אותי מהצבא. אמרתי לאמא שקיבלתי עבודה

של הגדוד המלווה התחיל לסגת. לא ידענו מה המצב בדיוק. התקרבונו לבית הספר בעיראק אל־מנשיה. וקיבלנו הוראה לרדת לוואדי שהיה בקרבה. המקלען שלי נפגע בראשו, האלחוטאי נהרג והיה שם באלאגן שלם. אמרתי לבורקה מפקד הפלוגה: "יש לי פצועים והרוג. תן לי לסגת. לוחל אין ערך בקרב". הוא נתן לי הוראה להשאר. היתה אש חזקה מאוד. מפקד הפלוגה התחיל להדריך את החיילים בשדה, עד שהוא נפגע בכדור ברגלו. הוא נתן כמה הוראות סופיות, ואחר עלה לוחל שלי ונסוגנו לקיבוץ גת".

הקרב הראשון של גנה נסתיים בניסיגה. הקרב השני בו השתתף — הוכתר בהצלחה מלאה. לאחר שהצו את קוי האויב מבלי שירגיש בהם תקפו משוריני הגדוד עם־שחר את באר־שבע. לאחר קרב בזק והתנגדות קטנה יחסית נפלה בירת הנגב בידי כוחות צה"ל. "קיבלנו הוראה להשאר במצב־הכן". מספר סימון־טוב הזוכר עדיין כל פרט מפרטי הקרב בבהירות מפתיעה. "היתה איזו תוכנית להמשיך הלאה. הלכה שמועה שצריכים להתקדם לכיוון חברון אבל התוכנית בוטלה. חזרנו חזרה לבאר־שבע ונוכחנו לדעת שכמעט כל המקומות היו תפוסים על ידו המס־צדיקים. נכנסנו לבית אחד, זרקנו כמה מהם החוצה בכוח ולקחנו אפילו שלל מהם. שלל, שהם עצמם אספו. אני מצאתי ראדיו זניט שהרכבתי על הזחל ובדרך חזרה היתה לנו מוזיקה כל הזמן".

לא היה במצב תקין. שיפצנו אותו וקראנו לו יאיר". עם שאר אנשי גדוד השריון הראשון עבר סימון־טוב לשדה התעופה לוד, שם היה המחנה הראשון של שריון צה"ל. "בפלוגה שלי", הוא מספר: "נפגשתי עם כל החברה הנהגים. היה ביניהם איזה נהג אחד או שניים, השאר היו מתלמידים. באו הרבה חדשים וסיפרו כל מיני סיפורים. פחות מ"אופיצר" או "פולקובניק" הוא לא היה. אבל איך להפעיל את הרובה הוא לא ידע".

במשך חודש ימים עברה הפלוגה שהיתה תחת פיקודו של בורקה (היום — אל"מ ברוך בר־לב) אימונים יסודיים בתפעול הזחלים ובשיטות לוחמה. "לא היה לנו בכלל נשק", מספר גנה, הצטיידנו ב"בזות' ו"שפאנדו" ולמדנו אותם מאלף עד תו: איך מפרקים, איך יורים, איך בכלל עובד הכלי". בימי ההפוגה השניה נקרא הגדוד לטבילת האש הראשונה שלו. "התקרבונו לפאלוג'ה", מספר סימון־טוב, "המצרים ירו עלינו בתותחים ומכונות־יריה. תיכף קיבלנו פקודה לסגת. החברה עמדו במבחן. חזרנו חזרה לבסיס. שם למדנו במשך שבועיים התקפה, עקיפה, נסיגה, איתות של דגלים, וכל הזמן היינו במצב הכן". קיבלנו הוראה לצאת לעיראק אל־מנשיה. יצאנו לשם וליווה אותנו גדוד רגלים. הטנקים יצאו קדימה ואנחנו, עם הזחלים — אחריהם. נפתחה עלינו אש מרג־מות ותותחים. הטנקים המשיכו להתקדם אבל חיל הרגלי

כך נכבשה המצודה

על גגבה. המשק על בניניו נהרס. חדל להתקיים כמשק, כיחידה יוצרת, ונהפך לעמדה תת־קרקעית. החיים ירדו אל התעלות, אל הבונקרים, אל העמדות, אל בית־החולים ושאר המוסדות התת־קרקעיים. החיים ירדו אל המחתרת, בלחץ המפלצת, בלחץ כוח־האש, בלחץ מבטי עיניים עוינות בתצפית". כיבוש משטרת עיראק־סודאן הפך לראשון ברשימת המשימות. המשטרה הותקפה שבע פעמים וכל ההתקפות נהדפו. שבע פעמים עלו חיילי ההגנה וצה"ל על המצודה ונסוגו תחת מטר העופרת שנתך עליהם מאחרי הקירות העבים, העשויים בטון ברזל. גופות לוחמים היו פזורות על הגבעות מסביב למצודה, שבראשה הוסיף להתנפנף הדגל המצרי. הדגל הפך לסמל, לקוץ ממאיר ודוקר בגוף הנגב. מסך סימני שאלה ערפל את ראות מפקדי הפלמ"ח.

"על כתפיים רחבות ושטוחות נישא ראש מרובע: על גבעה רחבה וחשופה — מפלצת בנין: משטרת עיראק סואידן. עינים רבות למפלצת — סדקים, חרכים, אשנבים אויב מסרה לאויב, והמפלצת עלתה לנו בדמים רבים" — במלים אלו פתח "הזקן" יצחק שדה את ספרו "כיכר נלכדה המצודה". "הבריטים דאגו לכך שהמשטרה תמסר לכוח ערבי, לכנופיה מקומית", הוסיף. "ערביי המקום מסרוה לצבא המצרי והצבא המצרי נשתקע, נתארגן ונתבסס במבצר. על המגדל הדרומי־מזרחי, המגדל הרם ביותר, הניף הצבא המצרי את דגלו, תלאו על מוט נישא. הגבעה, המגדל והמוט — הגביהו את הדגל, הרימוהו מעלת־מעלה. מגדל הדגל והמשטרה כשלעצמה היו גבוהים למדי. המשטרה ממש "רכבה" על גגבה הרחוקה ממנה רק קילומטר וחצי. מהבנין הומטרה אש

העשן. ארבעה ימים אחרי שתגיעו הזחלים והטנקים לסביבות המשטרה נתנה ההוראה לצאת להתקפה. בשעות הבוקר המוקדמות, עם אור ראשון נערכו שורות השריר נים להתקפה. וההתקפה נדחתה. הפיקוד העלה שיקול נוסף שהכריע בשינוי מועד ההתקפה. מוטב כי תבוא ההתקפה שעה שהשמש תסוב בדרך השקיעה ואז תסנוור את עיני האויב. „בשעה שתיים וחצי אחרי-הצהריים התחילה התומורת“ מספר סימן-טוב. „שמו יורקי-אש על הזחלים. הביאו ציוד כבד של תותחים. טנקים, ומקלעים ופתחו באש חזקה. כל הכלים כיסו בפלדה להטת את המשטרה. אנחנו התקדמנו ונגשנו עד גדר התיל הרא- שונה. החבלנים שמו כמה בונגאלורס ופתחו פרצה. אנחנו עם יורקי האש כיסינו את כל הפתחים. תוך חצי שעה נכנעה המשטרה“.

„זמיר, כאן סימן-טוב“

עם יציאתם של הקצינים המצריים כשידיהם מורמות קיבלו הזחלים הוראה לסגת ולהיות במצב הכן! וכאן התחיל המבצע שעתיד היה להעניק לסימן-טוב את אות הגבורה שלו. בבטחון, כמי שהורגל בסיפורו פעמים רבות, מבלי להחסיר פרט, מעלה גנה סימן-טוב את זכרונותיו. „קיבלנו פקודה להמשיך לכפר עיראק-סוידאן כדי למנוע תגבורת נגדית. התקדמנו והמצרים התחילו לברוח דרך הבונקררים. הם עזבו את המשלטים והתחילו לרוץ. קיבלתי פקודה להתקדם ראשון לעבר הכפר. התקדמתי, פתאום נפתחה עלינו אש תותחים. חטפתי פגז ראשון. סגן מפקד הפלוגה, אהרון, והמקלען שהיו אצלי

בזחל נהרגו. חטפתי פגז שני — והזחל עלה באש. ירדנו, אני והמס'כף ביאנקה והתחלנו לרוץ בזיגזגים בכיוון זחל המטה. ביאנקה נתן צעקה. חזרתי אליו בזחילה וראיתי שהוא חטף צרור ומת. עוזר הפיאטיסט שלי ואני קפצנו יחד לזחל המטה ואיך שרק נכנסנו נתתי צעקה: „תחזרו! תותחים מוסווים עומדים מצד שמאל“ מיד חטפתי פגז בזחל המטה. מפקד הפלוגה נפצע ואחריו נפצענו כולנו. חוץ מעוזר הנהג. ארבעה קפצו מהזחל ורצו לכיוון המשטרה. הזחל היה במהלך והמשיך עוד לנוע קצת. אני נפצעתי תיכף בשתי רגלי אבל הצלחתי

„מדוע לא יכולנו לה. למפלצת? מה חסרנו בכל אחת משבע ההתקפות? במה שגיננו? מהי הטעות שחזרה פעם בפעם. והעיקר: היכן הפתרון? איפה המפתח?“ שאלות אלה הוחמרו כל פעם שהיו מגיעים הדינים וחשבונות על ההתקפה. „בשעה 23.25 ירדו האנשים מכלי הרכב, בהם הגיעו עד למרחק של חמישה קילומטר מן הבנין, והתחילו לנוע לעבר המשטרה“ כתוב בדו"ח התקפה שנ- ערכה עליידי „יחידה מחטיבת הנגב“ בתאריך 11.6.1948. „כעבור ארבע שעות מתפרסים הכוחות — מחלקות החפוי תופסו תאת עמדותיהן ואילו הכוח הפורץ ממשיך להת- קדם. כעבור מחצית השעה, לערך, פותח האויב באש חזקה ממקלעים ומכונות-יריה. החבלנים מגיעים עד לגדר השניה של הבנין, מפרקים מוקש-שרפנלי, שנתגלה בה וממשיכים להתקדם. בינתיים פועלים כל כלי הנשק שלנו וממטירים אש על האויב. לאחר דקות מספר מגיעים החבלנים לגדר השניה, ומפרקים גם אותה. שתי חוליות של חבלנים מספיקות לפרוץ גם את הגדר השלישית — אך בשעת הפריצה נפצעים קשה שני החבלנים. כשהדרג הראשון מפוצץ את הגדר הרביעית — נהרג עוד חבלן, והפריצה נעשית קשה יותר — ביחוד בשל הרקיטות המאירות את הסביבה. מסתבר שאש החיפוי שלנו אינה מהווה משקל נגדי מספיק לאש שממטיר האויב. עתה מגיע תורן של שתי הכיתות האחרות — הדרג השני — לפרוץ. אך כאן הן נתקלות בגדר חמישית, בלתי צפויה. הפורצים נתונים לאשו הצולבת של האויב, החולש על שטח הגדר במקלע המוצב בראש המגדל. משהגיע, מפקד הכיתה הקדמית והחבלנים אשר עמו, לשער בנין המשטרה כבר החל השחר מאיר — והכוח שכמעט הגיע למטרתו, אנוס היה לסגת“.

הנושטרה נכנעת

בעית משטרת עיראק-סוידאן נראתה כבלתי-נפתרת באמצעים שעמדו לרשות חטיבת-הנגב. אך עובדה זו לא שנתה את ההכרח הנוקב לפתור אותה. האפשרות המסתברת היחידה, לאחר כשלון שבע ההתקפות, היתה לחפש את הפתרון בעזרת פלדת השריון. במקום מצומצם בשטח, כבנין המשטרה, השמור על-ידי פלוגה שלמה של חיילים, במקום הגדור בקירות עבים, מוקף שטח מגולה לחלוטין וערוך יפה להגנה — אין כל אפשרות להפתעה. „והנה מנצנץ משהו בתוך הערפל“, כתב יצחק שדה, מפקד החטיבה. „אני חבתי, כולנו יחד, או מישוהו לפני מתחילים לחוש כי יש קו המוביל למבצר מכיוון צפון מערב. כי בקו זה מסתיר גוף הבנין של המשטרה את שטח ההתקדמות ומגן עליו מפגיעת הנשק האנטי-טנקי“.

התוכנית החלה מסתמנת.

„אנחנו ישבנו איזה שבועיים בלוד. בבסיס. יצאנו שנית, עברנו את קסטינה והגענו לאיזה פרדס בכביש עיראק-סוידאן. הודיעו לנו שמחכה לנו מבצע רציני על משטרת עיראק-סוידאן. צריכים לכבוש את זה בכל מחיר“, נזכר לאטו סימן-טוב, כשהוא מוצץ מהסיגריה ועוקב אחר

הרגל היתה מרוסקת. נגשתי אליו, אמרתי לו: החזק אותי בחגור. תשתדל לזחול. הוא אמר לי: סימן טוב, מה עם הרגליים שלך. אמרתי לו: אתה לא פחות ממני. להמשיך. זחלנו איזה 70 מטר ואפסו הכוחות. פתאום שמענו טרטור של ג'יפ וראינו את שלושת הפסים, הסימון של היחידה שלנו. נתתי להם צעקה והם נגשו אלינו והכניסו אותי לג'יפ יחד עם גאנדי.

באנו ליחידה. הרופא הגדודי נתן לנו זריקה אנטי-טטנוס. בא האחראי על החולים, גורדון. אמרתי לו: תן לי סיגריה. הוא נתן לי לשתי קוניאק וסיפרתי לו בדיוק מה קרה. הגיע אמבולנס ולקח אותנו לתחנת עזרה ראשונה. גורדון נסע יחד אתי והיה שם איזה דרום אפריקאי, רופא. גורדון אמר לי: תן לו עזרה ראשונה. הוא בדק אותי ואמר לגורדון באנגלית: „הוא גמר כבר“. גורדון עמד בתוקף, ואמר: „מה הוויכוחים האלה. הוא נמצא בהכרח מלאה. תעזור לו“. קיבלתי ערוי דם, והור עברתי לבית-חולים „בילד“. שם פגשתי את כל החברה הפצועים. הרופא הראשי נגש אלי, אחיות התאספו לידי ושאלו איך היה? הייתי בהכרח מלאה כל-הזמן, והרופא אמר: אתה נכנס הראשון. הכניסו אותי לניתוח ושם הורידו לי את שתי הרגליים.

כפשטות לא רגילה, בטון חד גווני, ללא התרגשות, בגישה מדעית כמעט, מספר סימן-טוב על הניתוח וקטיעת הרגלים. „לפני הניתוח“, הוא מספר בקול שקט, אטי, שאינו מעיד על התרגשות מיוחדת, „אמר לי הרופא: רגל אחת הפסדת, אבל על השניה נעשה את כל המאמצים כדי להצילה. הניתוח נגמר. פתחתי את עיני והסתכלתי איפה אני נמצא. הרגשתי כאבים חזקים ברגליים. לא ידעתי מה אני עושה כאן. באה האחות ושאלתי אותה מה עשו לי. הייתי פשוט מהומס. לא

לגשת למקלע שהיה לידי, ופתחתי באש לכיוון התותחים. ראיתי איך שהם עוזבים את התותחים ובורחים. הסתכלתי אחורה וראיתי שהפלוגה התחילה לסגת. עשיתי להם סימן להתקדם, אבל זה היה כבר מאוחר. הם נסוגו ואני נשארתי לבד. האויב התחיל להתקיף אותי בצורת מלקחיים. הסיסמא היתה להוריד תמיד את הראשון. פתחתי עליהם באש המקלע. שנים-שלושה מהם נפלו והשאר ברחו בצעקות. הם השתדלו להגיע לשני התותחים. לא נתתי להם בשום-אופן. כל הרגל אצלי היתה מרוסקת והחובש שהיה בזחל נפגע. הסתובבתי אליו והוא מיד אמר לי: „סימן טוב, אתן לך הוראות מה לעשות“. חבשתי אותו ועוד כמה פצועים. קשרתי אצלי את כפות-הרגלים שהיו תלויות וכל הזמן עמדתי על הברכים. התחיל להחשיך. הזחל שלי בער כך שיכולתי לראות את כל השטח. הבחנתי באיזה תזוזה ופתחתי שוב באש. אחד מהפצועים שלי, שנפצע קשה מאוד, קראו לו שובילי, פתח רימון. החובש נתן צעקה: „סימן טוב! שובילי פתח רימון!“ קפצתי עליו וזרקתי את הרימון החוצה. הוא כל הזמן בכה לי: „הכניס בי כדור. אני לא יכול יותר“. הרחקתי ממנו את הנשק והנה ראיתי שאצלנו מכשיר הקשר, הוויקיטוקי, פועל. המכשיר עבד כל הזמן. הסיסמא להתקשרות היתה: „זמיר אחד, זמיר שנים. חזור. שוב“. לקחתי את המכשיר ביד והודעתי: זמיר, סימן טוב מדבר כאן. בואו מיד לקחת אותנו כי הפצועים לא יכולים להחזיק מעמד“. אמרו לי: „מדברים פה מהמטה. החזיקו מעמד. שלחנו תגבורת והיא כבר בדרך“.

זה עודד קצת את הפצועים. הסתכלתי לכיוון הכפר וש-מעתי תנועה חזקה מאוד של מכונות. החלפתי מחסנית ופתחתי באש לכיוון הרעש. יכולתי לשמוע שהם צעקו:

נרוח לפלוגה — נלך לפלוגה. הבנתי שהם נסוגים ונוטשים את הכפר. אמרתי לחברה: „חברה, הערבים נסוגים והתגבורת תגיע“. אחד הפצועים רצה מים ונתתי לו. התקשרתי שנית באלחוט. הודעתי שהאויב נסוג לפלוגה ושאלתי מה עם התגבורת.

הנתוח

נתתי הוראה: כל מי שיכול לרדת מהזחל — שירד ויזחל לכיוון המשטרה. ירדתי בקשיים רבים מהזחל. אז התחלתי להרגיש את הכאבים. היה אצלנו גבוה אחד שקראנו לו גאנדי. זחלתי איזה 25 מטרים ופתאום אני שומע מישהו נאנח. נתתי זעקה: מי שם. הוא אמר זה גאנדי, בוא. תציל אותי. מהר. הסתכלתי: אצלו — כל

למחלקת השיקום ביפו. כאן הורכבו לו פרוטזות, כאן צעד גם את צעדיו הראשונים, למד, כמו תינוק, להלך. מתקופה זו הוא הכיר אחות תמירה, נאת-מראה, שעבדה בבית-החולים. סימן-טוב שוחרר מהצבא ושוקם בנגרייה. „עורקי-הדם“, הוא מספר בטון כמעט מדעי, „לא עבדו אצלי והיו מוכרחים לנתח אותי שנית. נכנסתי לבית-החולים „תל-השומר“ ועברתי ניתוח שני. אז בא אלי יצחק שדה ז"ל ואמר לי: „סימן-טוב, אתה מקבל את גבורה על המעשה שעשית“. למחרת באו מהמט"כ לתל-השומר והודיעו לי שאני מועמד לקבל את אות-הגבורה ביום העצמאות הראשון. התרגשתי מזה מאוד. אמרתי: על סמך מה זה מגיע לי? אמרו לי: על המעשה היוצא דופן שעשית, אתה ראוי לכך: נשמח מאוד ללחוץ את ידך“.

בתאריך המקווה פילס לעצמו אמבולנס דרך בין הצובאים על שערי האצטדיון. האמבולנס חנה מול הבמה המרכזית. „אומרים שיש לי מזל, זה נכון“, מציין סימן-טוב בחיוך אח ואחות שהיו בפנים הורידו עגלת-נכים עליה ישב סימן-טוב. שמו הוקרא והרמטכ"ל רב-אלוף יעקב דורי, ענד לו את אות-הגבורה. לאחר חודש עזב סימן-טוב את בית-החולים, שוקם בנגרייה, התארס עם לוטי האחות אותה פגש בבית-החולים. כעבור שלושה חודשים התחתנו השניים, כעבור שנה נולדה לו הבת הבכירה, רבקה-לה.

תפסתי מה קרה אתי. היא אמרה לי שנפצעתי לא קשה. השאר הם פצועים קשה יותר. „מצבך לא מדאיג“. ביקשתי ממנה שתתן לי סיגריות. שאלו אותי אם אני רעב, אמרתי „כן“. הביאו לי שתיה בלבד. אמרתי לה: אני רעב. אבל היא אמרה: אסור לך לאכול.

„בבוקר באו הרופאים. הם ראו אותי שקט ושאלו איך אני מרגיש. אמרתי הכל בסדר. רק הרגליים כואבות לי. דוקטור לילינפלד ישב לידי וסיפר לי לאט, לאט. שנפגעתי קשה בהרגליים ובקרוב אני אצא מבית-החולים לאחר שהטיפול יגמר. הייתי אז בדעה צלולה ונזכרתי בכל הקרב, איך שזה היה בדיוק. הרופא חזר אלי שנית. שאלתי אותו אם הוא הציל לי את הרגל השנייה. הוא אמר לי שהפסדתי את שתי הרגליים ולא היתה לו שום אפשרות להציל את הרגל השנייה. הידיעה גרמה לי להלם. לא הגבתי בצעקות. הרופא ישב לידי ואמר: „תראה סימן-טוב, יש הרבה קטועי שתי רגליים והם נוסעים על אופניים, נוהגים וישנם אפילו טייסים“.

„היה לי מר. לא רציתי לקבל אוכל עד שהביאו אלי נכה אחר, קטוע רגליים, אשר הלך על פרוטזות, כך שאי-אפשר היה להרגיש בשום דבר, רק אז הרגשתי רצון חזק לחיות, לנוע, לכבוש את החיים בכל מחיר“.

אות הגבורה

בבית-החולים שהה סימן-טוב שבועיים ומשם הוא הועבר

גנה סימן-טוב מספר, ותיקי הגדוד שומעים (משמאל המפקד הראשון של הגדוד).

גבור ישראלי ב' קבלת הפנים החגיגית אחרי קבלת את אות הגבורה.

דף

מאלבומו של גנה סימן-טוב

„שנות חיינו היפות ביותר“, סימן-טוב עם הגיבור קסוע הידים של הסרט „שנות חיינו היפות ביותר“.

קרב השיירה

משלטי התמ"ל. החלק השני בזכרונותיו של אריה שיאון ז"ל, תאר את "קרב השיירה" שהיה למעשה, הקרב הראשון בתולדות צה"ל של לוחמת שריון בשריון. תיאור זה מובא כאן הפעם.

תנומה קצרה

שחרו של ה-27.12 מצא את גדוד הפשיטה מתכנס לרגלי גבעת המשרפה, ואנחנו אחרי מאמץ קשה ביותר של פעילות בלתי פוסקת במשך 72 שעות רצופות. אחמול כבשנו את משלטי התמ"ל אחרי תנועת לילה תמים. הלילה התקדמנו מהתמ"ל דרך זביטה (היא שבטה העתיקה) למשרפה. האיגוף היה עמוק. השיירה התנהלה באפלה מוחלטת ונמשכה כל הלילה. רק בזכות הנהגים המצויינים הגיע כל הרכב למטרתו.

המצב הכללי במערכה עדיין מעורפל. כוחות "הזקן" טרם השלימו את כיבוש עוג'ה אל-חפיר ובינינו לבינם מפרידים עדיין מספר משלטים חזקים למדי. תקענו. אומנם, טרזיים עמוקים במערך האויב, אך עד כה לא מיגרנוהו סופית.

השעה 06.00 והגדוד מתארגן לחניה קצרה. אנחנו מובטחים על ידי הכוח המוצב על משלט המשרפה וכן על ידי מחלקת הג'יפים המסיירת את אגפנו הדרומי החשוף. בכוונתנו לשהות כאן זמן רב, שיאפשר לנו להצטייד מחדש, לנקות את הנשק, ולנוח קצת. המחלקות מתרכזות. הנשק נפרק מהמשוריינים ומתחילה הכנת הרכב והנשק לקרב. פה ושם נדלקת מדורה קטנה וזרזים מכינים את ארוחתם.

עייף ורצוף אני משתרע ליד שריוני. אם לא אטהר את ראשי במקצת על ידי מנוחה קצרה — לא אהיה מסוגל למחשבה הגיונית ושקולה בזמן הקרב.

תיאור "קרב השיירה" המתפרסם בחוברת זו לראשונה לקוח מזכרונותיו של סגן אלוף אריה שיאון ז"ל.

אריה שיאון היה מפקד פלוגת משוריינים ב"גדוד הפשיטה" של חטיבת הנגב והשתתף במבצע הגדוד בתקופה שבין מלחמת הקוממיות ומבצע "קדש" מילא אריה שיאון תפקידים שונים בשריון. הוא היה קצין מבצעים באחת החטיבות, שימש כמדריך קורס מ"פיים, וכן פקד על גדודים שונים. אחרי מבצע "קדש" שימש אריה שיאון כמפקד קורס מ"פיים בגייסות השריון. בתקופה זו הוא נהרג בתאונת דרכים. הוא היה לוקח את הדברים ברצינות. מאוד נאמן, מסור, יסודי ודבק במשימה מתוך נאמנות העיד על אריה שיאון אחד ממפקדיו.

"ביטול חופשות ויציאות. ישיבת מטה הגדוד בעוד חצי שעה". צלצול הטלפון הטריד את מפקדי יחידות המשנה. כינס אותם למפקדת הגדוד בבאר שבע. בימים האחרונים היה משהו תלוי באויר. התרוצצויות, תשדור רות סודיות, ישיבות ממושכות ליד מפת הנגב, עינים אדומות מחוסר שינה ופנים המביעים מתיחות והתרגשות. אין ספק משהו "גדול" מתבשל.

"כנראה שהם מתכוונים שוב להחרים את הג'יפים של מפקדי הפלוגות". היתה המחשבה שחלפה בראשו של אחד המפקדים שנקרא להתייצב. הוא לא העלה כלל בדעתו כי כעבור 24 שעות ידהר בראש פלוגת המשוריינים שלו לעבר משלטי האויב, יפתח בכך את מבצע "חורב". הגדול במבצעי מלחמת השחרור.

שנים מספר לאחר המבצע העלה אותו מפקד, שהפך בינתיים למפקד בכיר בשריון צה"ל, את זכרונותיו מהמבצע בו מלא השריון תפקיד מחץ חשוב. היה זה סגן אלוף אריה שיאון ז"ל (תולדות חייו — ראה במסגרת).

זכרונותיו הועמדו לרשות מערכת "מערכות שריון" * ומתוכם הובא בחוברת הקודמת תיאור המאבק על

* תורת המערכת נתונה לסגל ענף היסטוריה במס"כל שהעמיד לרשותנו את החומר.

אותה שעה מתנהלת בעצלתיים מחלקת הגייפים דרומית לזביטה. הגייפים מטלטלים — התנועה היא בשטח קשה ללא דרך. האנשים מנומנמים.

דומה כי גם הנהגים עושים מלאכתם תוך שינה. רק יוסקה — מפקד המחלקה — ער. רגש האחריות ליחידתו אינו מניח לו להגרר אחרי עייפותו. לפתע הוא לופת בחוזקה את זרועו של הנהג: „עצור!“ הגייפ נבלם בחריקה.

„הסוג לוואדי“.
הנהג המבולבל פועל אוטומטית (מה יוסקה מבלבל את המוח? מה יש? כמה בדוים בשטח?) הגייפים נעצרים בואדי.

האנשים התעוררו מהטלטולים הפתאומיים מפנים מבטים שואלים לעבר מפקדם. יוסקה מסביר: „דרומית לנו נוסעת שיירה! אני מניח שאלה הן מכוניות אויב. אבדוק את הדבר עכשיו“.

ללא הוראה נוספת מתפרסים החיילים להגנה היקפית ויוסקה עולה לשפת הוואדי לתצפית. דרומית לו, במרחק 2-3 קילומטרים מתנהלת שיירה ארוכה של כלי-רכב. האפשרות שזאת אחת מיחידותינו אינה קיימת כלל באיזור הזה. שום כוח אינו פועל דרומית לגדוד הפשיטה. ברור שזו שיירת אויב הנסוגה מכיוון ביריעסלוג' דרומה לעוג'ה או קוסיימה. ליוסקה אין צורך פה בשיקולים רבים.

הוא יציב מארב לאויב. מגמתו לגרום לו מכסימום אבידות. בפקודת המבצע כתוב: „מגר את האויב המצרי“. בבית-ספרו של יוסקה המובן „מגר“ ברור וחד משמעי; יש להשמיד את האויב השמדה פיזית עד לאחרון חייליו. ההתלבטות הקיימת היא רק בנקודה אחת. האם יש צורך להודיע לגדוד.

אנשי הגייפים הם לוחמים „עצמאיים“. הם אינם זקוקים לאישור מפקדות גבוהות למעשיהם. אך יתכן והגדוד יוכל להעזר בידיעות שיקבל מהמחלקה. השיקול ההגיוני גובר על ההפקרות ה„גייפאית“. במלים קצרות מוסברת התכנית לאנשים. החיילים קמים לתחיה. זה להם יומיים שהם מסתובבים במרחבי הנגב ונגררים אחרי הגדוד בלי לבוא במגע עם האויב. בתקופת ההכנה למבצע היה הגלגל הפוך. סיור רדף סיור. אנשי המשוריינים והזחלים רבצו במכוניותיהם, בו בזמן שהם הגייפאים. פעלו ללא-הרף. הפעם זו הזדמנות נהדרת.

הקשר קורא למפקדת-הגדוד. „הלו כורך אחד. כאן כורך 5. מברק עבורך. עבור“. קשרית הגדוד עונה לקריאה. האלחוטאי מעביר כלאחר יד את המברק. חסל. אפשר להתחיל בפעולה ממש.

שנוי בתכנית

בתנועה נסתרת ומהירה ובקשת רחבה עוקפים הגייפים את השיירה. יש להקדימה במסלול תנועתה ולהציב את המקלעים בעמדות מתאימות. הכיפה שנבחרה עלידי מפקד המחלקה למטרה זו שולטת על ציר האויב. מכשיר הקשר מתחיל לטרטר. „הלו כורך 5. כאן כורך 1. תן את קרן אור. עבור!“ יוסקה נוטל את השפופרת. חיים* בעצמו מדבר. ברצונו לדעת את כמות וסיווג כלי-הרכב ומיקומם המדויק (מה ההת-עניינות הפתאומית הזו? שיתעסק הוא עם כיבוש המש-לטים שלו ויתן לי אפשרות לעסוק במלאכתי שלי). המחלקה מתמקמת.

העמדות נתפסות כך שרק המקלע העליון בולט לעבר האויב. המרחק הוא קצת למעלה משני קילומטר והשיירה נעה כמעט לרוחב החזית. אפשר להבחין בנקל בסוגי כלי-הרכב, שהם כעשרים במספר. להפתעתו מגלה יוסקה מספר משוריינים מצויידים בתותחים. הוא מוסר לגדוד את כל הידיעות שנתבקשו.

מסתבר שלמפקד-הגדוד יש תכנית משלו. הוא החליט להשמיד את השיירה ולקחת את רכבה שלל. ראש הממשלה ביקר לפני כמה ימים בגדוד. על שאלתו מה עצמת הגדוד. ענה המפקד כי זה החלש שבגדודי הפשיטה כי אין לו תותחים. „תותחים אתם יכולים עכשיו לקבל רק מהאויב. צאו והכנו בו וכל תותח אשר יפול לידיכם — לכם ינתן“. היתה תשובתו הנמרצת של ראש-הממשלה. הנזכר עכשיו מפקד הגדוד במשפטו של שר-הבטחון?

השיירה מתקרבת

נמסרת המשימה למחלקת-הגייפים. תפקידה להשהות את האויב עד בוא הגדוד. במידה והאויב לא ייעצר — יש להודיב אחריו. יוסקה שוקל את אפשרויותיו. תכנית

* חיים (כנויו או „כידוני“) — באותה עת מפקד גדוד הפשיטה של חטיבת הנגב. היום — אלוף חיים בר-לב, מפקד גייסות השריון.

המארב הנוכחית אינה הולמת צרכים אלה. יש לאלץ את האויב לרדת מהרכב ולהתחפר. התכנית מתבחרת.

טוב ביותר היה להניעו לחשוב שהוא נתקף ללא מוצא. בקצרה מקבלים מפקדי הגיפים את משימותיהם. כיתה 1 תתפוס עמדות על הגבעה כחמישה ק"מ מכאן. היא תאפשר לאויב לעבור על פניה ותפתח באש רק על עורפו. תחליף עמדות לאגפו ומיד תכסהו באש מחדש. כיתה מספר 2 עם יוסקה, תשאר כאן ותתקוף את האויב מלפנים. סימן הנסיגה — אלחוט. המפגש — זביטה.

במהירות מתבצע שנוי המערך והמחלקה מוכנה לקדם את פני האויב. השוירה מתקרבת.

טוביל גיפם ואחריו 4 משורינים ללא תותחים. במרכז השוירה ציוד חיילים. במאסף שוב 4 משורינים. הפעם חמושים בתותחים. עיני המקלענים צופות ביוסקה. האויב הולך ומתקרב.

מחלקת המשורינים מתארגנת

טלטול חזק מעירני משנתי.

„מי הוא המעז לבצע מעשה מחפיר כזה?“ — נהגו של מפקד הגדוד מוסר לי הוראה לבוא מיד למפקדה. מנומנם אני מסתכל סביבי. החבריה עוד מנקים את הנשק.

חיים מוסר לי את הידיעות המפתיעות האחרונות על שיירת האויב. „מחלקת הגיפים המאבטחת גילתה שיירת אויב ואילצה אותו להעצר ולהערך להגנה. עצמתו: שמונה משורינים וכמות כלירכב נוספים עמוסי חיילים. יש להניח שבמוקדם או במאוחר תתברר לאויב ההונאה של הגיפים, לכן על המשורינים לצאת מיד ולהצטרף להתקפה על השיירה במגמה להשהותה עד הגיע יתרת הגדוד.

תכנית הפעולה מסתכמת

אנוע לאורך הכביש דרומה עד להצטלבותו עם מסילת הברזל הישנה. היא תובילני ישר למפגש עם הגיפים ליד הגבעה המסומנת במפה. אני מוסר פקודת התראה ליחידה. נצא תוך עשר דקות.

אנחנו נעים על כביש עוגיה אל-חפיר. יציאתנו התעכבה למרות שלא הספקנו אפילו למלא דלק. משך כל התנועה אני מחפש משמאלי את הוואדי העמוק ואת מסילת הברזל שלאורכה אני צריך לנוע. הנסיעה נמשכת זמן רב למדי. לפתע אני שומע צעקות נרגשות.

על כיסה קטנה מימין לכביש רץ איש ומסנף בידיו בבהילות. אחד מסיירי החטיבה. הוא מתקרב אלי ופותח במבול של צעקות: „השתגעתם? לאן אתה נוסע? האיגד יודע שבמרחק כמה מאות מטרים מכאן נמצא משלט מצרי של עוגיה? רצונך לכבוש את המשלט?“ אני מבולבל לגמרי: סוקר וחוזר וסוקר את המפה ואת האיש. אני מתקשר עם הגדוד וחיים שואלני אם טרם באתי במגע עם האויב. במלים קצרות אני מסביר את מצבי. יכולתי לכבוש. שלא בכוחה. משלט מצרי. אך היתה גם אפשרות אחרת. חיים פוקד עלי לחזור אליו. נהגיני אשר שמעו את כל הדרושה עם הסמיר — מסובבים את הרכב במהירות בלתי-רגילה ואנו חוזרים חזרה לגבעת המשרפה.

ליד המשלט ריקנות מפתיעה. מתברר שהגדוד יצא כבר לרדיפה. אני מגלה ענניאבק בכיוון דרום ובהתירה מטורפת אנחנו משיגים את הגדוד. אני מקבל הוראות לנוע במהירות קדימה — לעבר היריות והאבק המתאבק שם. שלושה קילומטר מאתנו נמצא האויב. כנראה שהוא ממשיך בתנועתו.

אנחנו מגבירים מהירות. נוסעים ללא-דרך וחוצים ערוצים וגבעות. משמאלנו הרחק מאתנו אנו מבחינים במספר גיפים הנוסעים דרומה. מחלקת ההשהיה.

בעקבות השיירה

אנחנו חוצים ואדי רחב-ידיים וזרוע-אבנים. לפנינו שורת גבעות נמוכות וקטנות. מאחריהן רכס גבוה תלול ומבוחר בוודיות עמוקים.

אני עוצר את הפלוגה בוואדי ועולה לגבעה הקרובה. המרחק בינינו לבין האויב — 600 מטר. הוא נמצא במכתש קטן שמצידו המערבי-דרומי הרכס התלול והמבוחר. צפונית מזרחית לו שתי כפות קטנות. לפי הוראותי מתקדמות המחלקות בחיפוי הדדי. מגבעה לגבעה. מאחורינו רעש שרשרות — פלוגת החלים הגיעה. תותח הנ"ט שלנו החל בפעילותו. חיילי האויב

ה.המבר" שהוכשר לפעולה

בפעולה קדחתנית נבדק הרכב לכושרו להמשך התנועה. המכונאים יודעים את חשיבות התגבורת הזאת ועובדים במלאו הקטור. על כל מכונית שנמצאה כשרה לפעולה מסומן מיד מגן דהד בצבע לבן — ללמדך שלפניך רכב צה"ל.

בסיוור הבקורת שלי אני מגלה שלישייה מעניינת ליד אחד ה"המברים" המחומשים בתותח. יוסי — סגני, רובקה — נהגה, וליד התותח מתעסק גבר אשר לכל הדעות מקומו לא יכירנו כאן. מיכה החבלן. מה לחבלן בין תותחים? השלישייה נשבעת לי כי תוך שעתיים יהיה המשוריין מוכן להצטרף לפלוגה והתותח שלו יפעל "ואפילו יפגע". כמובן, כל זאת בתנאי אחד: הם יהיו את צוות המשוריין הזה. מבודה מהבטחתם הלוהטת אני מסכים לכל התנאים.

לא עברו שלוש שעות ומלא גאוה אני מציע לצרף את משוריין השלל למהלכת החד. חיים מפקפק ביעילות התותחן החבלן שכל ידיעותיו הן בלימוד עצמי על ידי פירוק המנגנון. אני מנסה ללמד זכות על התותחן המתלמד שירה פגז אחד ואפילו פגע בעץ במרחק של 400 מטר. חיים משתכנע ונותן הסכמתו. השיירה נערכת ליציאה.

עוזבים את הרכב ומתחפרים על שתי הכיפות. רק המשוריינים שנכנסו לערוץ אחד — פעילים. מזמן לזמן מראה אחד מהם את חרטומו ומפליט פגז ומספר צרורות.

הזחלים מתפרסים מערבית לי וכולנו מתקדמים לעבר המכתש. אש האויב היא חלשה ובלתי יעילה. לעומתה החיפוי שלנו חזק מאוד. למרות שאני מכוון את פעולתם של מחלקותי — לא נעה אף פעם בבת אחת למעלה ממחלקה אחת. שני שלישי הפלוגה נמצאים תמיד בעמדות טובה. טובות ומכסים את משלטי האויב באש. אנחנו מגיעים לשרשרת הגבעות האחרונה לפני שתי הכיפות. מאחורי הרכס קופצים אנשי פלוגת הזחלים מהרכב ומתכוננים להתקפת רגלים של האויב. המשוריינים מגבירים את האש.

הקרקע נשמטת מתחת לרגלי האויב אשר נדחק לתוך שטח ללא-מוצא. הוא נוטש את שתי הגבעות ונסוג בבהלה לעבר הרכס הגבוה. הערוצים הרבים מסייעים בידו להתחמק מאתנו. אנשי הרגלים תופסים את הגבעות שנעזבו על ידי האויב. 8 משורייני "המבר" ו-20 מכוניות משא עמוסות לעייפה מקלעי ויקרס וברנים ותחמושת נוספים כפרי כשל בידינו.

אלוף בר-לב על "קרב השיירה":

„הסיירים הודיעו כי מהמשלט המצרי יוצאת שיירה בת ארבעים כלי-רכב, כש- החלוץ והמאסף הם משוריינים בני 2 ליטראות. הם רצו לעקוף אותנו. הצבנו להם חסימה בין משרפה וזבטה, ועל-ידי תמרון דחפנו אותם לואדי. ואז בוצעה הסתערות של פלוגת משוריינים וזחלמים בסיוע מרגמות ותותחי נ"ט, אשר נלקחו שלל יום קודם וירו אש מהירה. משך שתי דקות נורו כחמושים פגז. לאחר קרב נכנעו המצרים.

נפלו אז לידינו ששה משוריינים ושלושים מכוניות עמוסות דלק, ציוד ומזון. כוחות הגדוד המשוריין נכנסו למשוריינים והפעילו אותם מיד — ובסופו של דבר הגיעו עד אבו-עגילה.

משורייני המצרים היו מטיפוס „המבר". על המשוריינים שלנו היו מורכבים מקלעי ד.ס. בלבד. מפקד פלוגת המשוריינים שלנו היה אריה שיאון ז"ל. היה זה קרב-השריון בתנועה הראשון בצה"ל.

(מדבריו בראיון עם עורך בטאון שריון, יום גייסות השריון, 1957).

ממלחמת העולם השנייה. בעיקר משוחררי הצבא הבריטי. במקרה. ואולי לא במקרה, לא שימשו היהודים בשום מקום כשריונאים. היחידים שהיה להם מושג כלשהו. היו עובדי סדנאות ששם רכשו את "השכלתם". לכן התחיל הגדוד מ"אפס". איך? — כל אחד שבא וטען כי ראה. נגע. שמע. או עסק בטנקים לקחו אותו לגדוד. כך קרה שכל הגדוד ממפקדו (המפקד הראשון — "פליכס", שלא ידע מלה עברית) ועד לטוראים האחרונים היו ציבור מגוון — ומורו.

ה"קרומבלים" וה"הוצ'קסים" — התה והוודקה ואכן הדבר השתקף היטב גם במבנה הגדוד. מספר על כך סרן ישקה שהוא השני בשנים המלווים את הגדוד עד היום: "בגדוד היו 5 פלוגות ופלוגת-מפקדה. פלוגה א' היתה פלוגה שרוב חייליה יוצאי לח". מעלתם העיקרית לגבי פלוגות אחרות: הם הכירו אחד את השני. היו מגובשים. בעלי הווי ומורל — דבר שהפך אותם גם ללוחמים טובים. זאת היתה פלוגת משוריינים. פלוגה ב' — היא ה"פלוגה האנגלית". בה פורסמו פקודות השגרה באנגלית וכך פעלה גם רשת השידור שלהם. למעשה ראוי לקרוא לפלוגה זאת "האנגלור-סכסית". היו בה אנגלים, קנדיים, דרום-אפריקנים, וגויים אנגלים שהביאו עמם את שני ה"קרומבלים" המפורסמים. נוסף ל"קרומבלים" הביאה אתה הפלוגה הווי של תה. כל היום — שותים תה — היו אומרים החברה בפלוגות אחרות. פלוגה ג' או — שלוש — כפי שהיו קוראים לה. היתה פלוגת חיל-רגלים-משוריין. חברה באו משכונת-התקוה. פלורנטין ושאר פרבריהעיר. וזאת היתה פלוגת ה"פייטריים" של הגדוד. היא סבלה את האבידות הכבדות ביותר במלחמה. וממנה יצא גם "גבור ישראל" — סימך-טוב.

"פלוגה ד' — פלוגת סיוע. בה היו מרגמות ומקלעים קלים — הורכבה מבאי כל הארצות האפשריות. פלוגה ה' — פלוגת מפקדה. פלוגה ו' — היא פלוגת הרוסים. הטנקים שבידיה היו ה"הוצ'קסים" המפוארים, שאחד מהם עוד ממשיך

...היו בה אנגלים, קנדיים, דרום-אפריקאים ורוסים.

לשרת את הגדוד... בפלוגה היו עולים מרוסיה ומפולניה. גם כאן היו פקודות השגרה ורשת השידור לא בעברית. אלא — ברוסית. על הפלוגה הרוסית מוסיף גם שאול יפה: — "הם הביאו אתם לגדוד הווי של וודקה — לפני כל מבצע, ואם אפשר גם באמצע המבצע — שותים קצת וודקה.

הלו וולגה דין... ורגה דין, יא וולגה... דווי נסטרוגו... פשול! רודווא-טרייצ'טירא-פייט-שסט-וסט-דיוואט-דסיאט... דסיאט-דיוואט-וסט-סט-פייט-טירא-טרידווא-רוז-פשול! אני שומע אותך... פשול!"

"יא טוריש, על מה אתה מדבר?"

"הגדוד! וכי מה חשבת?"

"איפה, בצבא הסובייטי?"

"טעית חביבי, בצבא הישראלי ב-1948. אלו היו קריאות כיוון המקובלות אז ברשת אלחוט".

כן, כך זה התחיל, נאנחים ותיקי הגדוד. פקודות השגרה פורסמו באנגלית, עברית ורוסית. היו שלוש רשתות שידור, בשלושת השפות, וערב-רב של חיילים, "גנרלים" ו"מיורים" מכל קצוות תבל.

"בורות כל כך גדולה כמו בשריון"

"הגדוד נוסד במאי 1984, מספר מפקד הגדוד היום (שהוא אחד מן השנים המשרתים בגדוד מאז ועד עתה) "זה היה גדוד הטנקים הראשון והיחיד של צה"ל. כל הטנקים שהיו אז בידי הכוחות שלנו רוכזו בגדוד זה".

הרכב הגדוד שיקף קיבוץ גלויות שלם: אנגלים, קנדיים, צ'כים, אפריקאים, רוסים, פולנים, רומנים, גויים-אנגלים וישראלים, מן ה"הגנה" ומלח"י. איך ארגנו את הגדוד, מספר על דוגמא אחת, מרקו תורגמן, רס"ל הגדוד דאו: "יום אחד קורא לי בורקה (הוא אל"מ בר"לב) ואומר: שמע, מרקו, מקימים אצלנו גדוד טנקים — אתה יכול לאסוף כמה טנקיסטים? — סע לתל-אביב ותנסה! — נסעתי והבאתי שלושים חברה מתנדבים".

נסעתי והבאתי שלושים חברה מתנדבים.

כבר מיום הקמתו, דבק בו בגדוד יחוד מסוים, המלוה אותו בגלגולים שונים עד היום הזה, מספר על ייחוד זה שאול יפה, היום — חבר קיבוץ יקום, או — (החל באוקטובר 1948) — מפקד הגדוד: "הייחוד של כעין קיבוץ-גלויות בא לו, לגדוד, בגלל הצד המקצועי, הסיבה: לפני הקמת הגדוד לא היה בצבא שטח שבו היתה בורות כל כך גדולה כמו בענייני שריון. לכל זרועות צה"ל האחרות קדם או עזר נסיונם של גופים מהתתיים שרכשו נסיון עוד קודם למלחמת-השחרור. לזרועות אחרות — הביאו מנסיונם משוחררי הצבאות

נוסף לכך, אצלם אי-אפשר היה לדעת שום דבר. כל אחד הכריז על עצמו כעל "גנרל" או "מיו"ר" ואי-אפשר היה לבדוק זאת. אבל, בגילופין, אחד היה מגלה את תולדותיו של חברו. חיילים אלה שרתו באמת קודם לכן בשריון, והיו רגילים לפעול במסגרת חטיבות ודיביזיות. היה קצת קשה להרגיל אותם למושגים שלנו..."

"פרדסים עזובים ונטושים"

ערב אחד החליט יאשקה הרס"ר הגדודי שכדאי לשמור עם כלבים. אסף את כל רבייהסמלים והפקודה יצאה לאמור: כל רס"ל חייב להביא לפחות 10 כלבים. הלכו רבייהסמלים ונתנו פקודות לסמלים ואלו לחיילים. עבר יום יומיים ושבו — והנה הגיעו הכלבים 20-30-40-50-100. נאספו בלי סוף. פחד היה להתקרב למקום בו כל אדם הנסיון נעשה — ונכשל. וכאן התחילה הבעיה: הכלבים אינם מתאימים לשמירה. לאסוף אותם — מילא. אבל איך להפטר מהם? חשבו וחשבו עד שנזדמן הפתרון בדמותו של אדולף שהיה מומחה לכך. מה היה קורה לולא אדולף זה — קשה לשער. היה גם הבוידר של אמנון. אותו אמנון היה אוסף כל מיני דברים, בעיקר קונסרבים. כשהחברה גילו זאת, החלו סוחבים משם בסיטונות. אמנון ידע שסוחבים ממנו, אבל חיפש הוכחה. יום אחד בא אליהם ואמר: "חברה, אתם גונבים ממני!" — אמרו לו: "מה פתאום?" ענה להם: "ראיתי בפחי האשפה..." הסחיבות מאמנון לא נפסקו. אלא שהקופסאות נזרקו מאז ואילך לאותם בורות המצויים בכל מחנה צבאי ובהם אינו מחפש...

הגדוד יכול להתפאר גם בחדר התרבות הראשון בצה"ל. היה זה בעוג'ה-האליהפיר — היא ניצנה. כאשר הגדוד כבש את אברעגילה והגיע לאל-עריש — וחזר חזרה "למעלה" —

"שרמן" אחד מכלל שימוש ונשאר תקוע בחולות. במסע סיני, כשהזר הגדוד למקום נמצא הטנק — במקום בו השאירוהו.

לאחר המלחמה, כשהשתחררו רבים ומעטים נשארו, נקלטו ונשארה פלוגה שלוש בניצנה לשמור על הכביש: כאן בי משלטים — מבודדים לחלוטין מכל מקום ישוב, היו החברה עסוקים בהרקת החנויות ש" נשארו ואיסוף השלל. מכיון שלא יכלו לנצל את השלל — הוא רוכז כולו, נמכר ומתמר רתו הוקמו ספריה ותקליטיה. שליוו את הגדוד עוד שנים רבות.

באברעגילה קשור זכרון נוסף: אז, עם הכיבוש, יצא

על ברודה ישראלית וכל השאר

מעלה שיש לה, להיסטוריה, שעם הזמן, כאשר אתה מסתכל אחורה אתה מגלה הוויות וטיפוסים למיניהם. בזה, בלי כל ספק, התברך הגדוד. מתוך סיפוריהם של ותיקי-גדוד מתגלית ונפרשת גלריה של טיפוסים שונים ומגוונים. המכנה המשותף להם: לכולם שם משונה (ואיזה "טיפוס" אין לו שם משונה?) וכולם מפורסמים בטירוף או בתכונה מסוימת. "ברודה" היה נהג טנק, בעל כוח בלתי רגיל וחוסר כל תחושה ברגליים ובידיים. כשהיה מכניס טנק לסככה היה יוצא תמיד בצד שני, בשביל לנצל את שתי ידיו למשהו פרודוקטיבי הפכותו לאחראי על הדרי-האוכל... כל מי שהפריע — היה נופל לידי של ברודה. כאן לא הפריע חוסר התחושה, והכה — הועיל.

"ישראליתוס" — אינטלגנט שהוסיף לבליל השפות בגדוד, ודיבר רק לטינית.

שועה הרס"ל ("בחור שהיה קצת משונה") שהיה פוקד על הסמל הפרטי שלו באמצע יום גשם: "קיבאו תשקה את הגינה" והיה הדוקטור, רופא איטלקי, אמרו עליו כי ההובי שלו לחתוך כל מיני דברים (כגון אצבעות זכר), במכשירים פרימיטיביים. הקים לו בגדוד "בית מטבחים" קטן, שעבד יום יום — עד שאסרו עליו, כפי שטוענים, להחזיק בו סכינים. תחביב נוסף היה לו — הכדורגל. אולם כאשר הדוקטור עלה על המגרש לשחק העדיפו רבים אחרים לרדת.

"גיסטמפר" כלב זאב שנקרא כך, על שום רתיעה חולנית שהיתה לו בכתף והיה נראה כאילו הוא משתעל. "אדולף" — שהיה מומחה להריגת כלבים (ראה להלן)... "דוידוב הגרוזיני" — שהחברה לא ידעו להחליט אם הוא שודד או פיראט.

מנשה שהיה חזק הרבה מברודה, וסימן שהיה ענק באמת. היה מגדל שערות עד כתפיו בהכריו על עצמו — "שמשון". כשבא למחנה וש. ג. חדש לא נתן לו להיכנס וביקש "פס" לקח מנשה מוט-ברזל בידו וכופף אותו בתנופה קלה. הש. ג. נאלם. בארוחות היה מקבל כיכרות לחם שלמות. פרוסות אלה היה בוצע בדיוק באמצע, מכניס בפנים בשר, או כל דבר אחר ואוכל זאת כסנדוויץ. בערב היה שוכב על הרצפה כשג'יפ "מטייל" עליו הלך וחזור — כזה היה מנשה.

והיו עוד ועוד: יוסף, צפניה, וילי שטיינר, אוליגוב והרבה אחרים. טיפוסים ואנשים שזכרונם צף בערבים בהם נפגשים שניים מותיקי הגדוד ומתחילים להעלות זכרונות. ואחר הטיפוסים, לפנייהם או ביניהם, עולים גם זכרונות של מעשים. זבין המעשים משתרכבים מעשי קונדס ומעשים רצינייים, שריח של צחוק נודף מהם.

ראשיתה של חטיבה „שבע“

מוחק „בדרך לוחמים“ מאת אל"ם ישראל כרמי

אותה שעה, כאשר ה„הגנה“ עברה תקופה של שינויי דמות וצורה מהירים ובולטים ושל נשירת קליפות המחותרת, הוחלט גם על הקמת יחידות־שריון בחטיבות. לשם כינוןן הוקם במטכ"ל הגוף שכונה בשם המחותרת „ש"מ"ש" — שירות משוריינים.

להלן קטע מהעתק ההוראה להקמת שירות המשוריינים:
אל: סגל א' מקור/ב/2 28.2.48

מאת: קריתי

להלן העתק מכתבו של הלל *:

„לרגל התגברות הצורך להסתייע בשריונים לא בלבד לצרכי הבטחה אלא לצרכי הלחימה — החליט הפ. הע. להקים במטכ"ל „שירות שריונים“ שיפעל בכל הנוגע להקמת יחידות־שריון לוחמות בחטיבות.

„החב' יורם נתמנה לראש השירות הזה, כפוף למטכ"ל, לעזרת יורם יפעלו קציני מטכ"ל שיקבעו לתפקידיהם במרכז השירות הזה.

„הוראות מפורטות בכל הנוגע להקמת יחידות שריון לוחמות הקבל בזמנו. (—) קריתי“

שירות זה — כפי שכונה החיל לראשונה — סונף בראשיתו למטה הפלמ"ח; יצחק שדה נתמנה להיות מפקדו. יחד עם חברים אחרים נקראתי גם אני עלידי יצחק להיות מוכן לצאת לקורס הראשון ללחימה בשריון, שעמד להיערך בראשית 1948. כמקובל, הבאתי את

* הלל — ישראל גלילי, ראש המפקדה הארצית; יורם — יצחק שדה; הפ. הע. — הפיקוד העליון; קריתי — מפקד ההגנה בגליל ת"א.

ההצעה לדיון ולהכרעה בקיבוץ, ואסיפת הקיבוץ אישרה את דבר התגייסותי מחדש.

לפני שאבוא לספר על פעולותיו של שמ"ש עלי לציון, כי למעשה היה זה כבר מראשיתו מעין „חיל“, אבל משום אופיה של ה„הגנה“ מאז ומעולם להצניע לכת ולהימנע מהפרזה והתרברבות, העדיפה מפקדתה כינויים „שקטים“ יותר לכוחותיה — וחילות־העזר השונים. שלפחות עובריהם היו כבר קיימים ב„הגנה“ ערב מלחמת הקוממיות, פונו בשם „שירות“, כך היו פועלים כבר, לדוגמה, שירות ההנדסה, השירות הרפואי, שירות המר־דיעין (הוא „ש"י“ המפורסם), שירות החימוש ועוד. במהלך הקרבות של מלחמת הקוממיות הוצקו כולם בדפוס הכללי של צבא ההגנה לישראל והפכו להיות יסודות חשובים לחילותיו השונים.

בראשית היו המשוריינים. כל מפקד בעל יומה השתדל שיהיו לו משוריינים. הואיל והביקוש יוצר היצע — נתגלו עד מהרה אפילו מומחים („ספצים“) ליצירת משוריינים יש מאין, אחד מהם נתפרסם אפילו בכך, ששקע במלאכה לתיאבון עד כדי כך שנהנה לסחוב אוטומובילים מכאן ולוחות פלדה משם ולחברם יחד — ובהבעת שמחה על פניו היה מביא למפקד, שהיה נכון לברכו על יזמתו, כל־רכב משורין... כל־רכב משוריינים אלה — מ„תוצרת בית“ — היו פרימיטיביים למדי; ה„חברה“, כיד חדות הלשון הטובה עליהם, הדביקו להם כינויים מכינויים שונים.

אכן, לא קשה להבין את הרדיפה הזאת אחרי יצירת כל־רכב משוריינים „פריטיים“ — שהרי המרכז היה מפקיע מפעם לפעם את הרכב המשורין שהוקצב על־ידו ליחידות ולנקודות השונות ותובע להחזירם לרשותו — הן לצורך מבצע מסוים הן משום שחובת קיום קשר פתוח עם ישובים נידחים או אזורים שבתוך שטחים ערביים דרשו לא פעם ריכוזם של משוריינים ממקומות שונים, כדי למלא את מקומם של אלה ש„נתקעו“ או הוצאו מכלל פעולה בשעת מילוי תפקידם העיקרי או — הלא הוא ליווי־השירות.

הפעלת המשוריינים היתה בראשיתה לפי מיטב כללי

היינו כעיירה של צבא־קבע וכחוצאה מכך, למשל, הרבה קצינים התחתנו עם בנות הודוד“.

וזאת עובדה ראויה לציון: הפקידות בגדוד והאחרות בבסיס השכן „סחבו“ בגדוד לא מעט קצינים (על בעלי דרגות אחרות — אין סטטיסטיקה): שני מג"דים של הגדוד התחתנו עם פקידות בגדוד, שלושה קצינים ושני רס"רים הלכו בעקבותיהם (עם בנות אחרות, כמובן) שלושה קצינים ורס"ר התחתנו עם בנות מהבסיס השכן — בכך הכל — זי. אין גודד אחר שיוכל להתחרות עם גודד זה במספר כזה — או יוכל להשתוות אליו בהווי המשפחתי שאפין אותו.

כתב: נדב ורדימון

„שרמן“ אחד מכלל שימוש ונשאר תקוע בחולות. במסע סיני, כשחזר הגדוד למקום נמצא הטנק — במקום בו השאירוהו.

לאחר המלחמה, כשהשתחררו רבים ומעטים נשארו, נקלטו חדשים. עוצב לאט־לאט הווי חדש. אך היה זה הווי מיוחד במינו: „תמיד גודד זה היה ראשון בכל דבר“ מספר יאשקה. „רצינו לזכות בכל דבר: — החל בכושר מלחמתי ומקצועי וכלה בתחרויות ספורט, נקיון וסדר. היינו כמשפחה אחת, כיון שיצאנו לחופשה רק לעתים רחוקות, נרקם בערבים הווי משפחתי. בערב אפשר היה לראות כמה חברה מפורקדים בכסאות נוח על המרפסת, כמה בחורים עוסקים בספורט (בהרמת משקלות) אחרים עוסקים בתרגולות ואחרים בבנות.

הדמטכ"ל, דב'אלוף צבי צור בשיחה עם אנשי מל"ד אים, מיד לאחר התרגיל.

הרמטכ"ל מבקר בשריון

מעל חזל הפקוד צופים הרמטכ"ל נמפקד גייסות השריון בהתקפה עסי-שחר.

הרמטכ"ל במסדר הסיום של קורס קציני שריון.

ה"משחק החפשי" — על-פירוב מתוך אילתור גמור ואינטואיציה בלבד, שלעתים קרובות אמנם הצליחו במי-דה מסוימת, אבל לא פעם נסתיימו גם בתקלות ובאביר-דות. יצחק שדה החליט, שהגיעה השעה לכונן קורס של ממש לקציני-שריון, שילמדו בו לפחות משהו מן התורה והנסיון של אחרים בהפעלת שריונים בקרב. כחניכים לקורס זה רוכזו מפקדים מיחידות שונות של הפלמ"ח, שנקראו אליו באופן אישי ע"י יצחק שדה, שהוא עצמו בחן אותם לפני שאושרה קבלתם לקורס. נושאי הלימוד בקורס היו המקצועות הבאים: מכונאות-רכב, טופוגרפיה, טקטיקה של שריון, חלק מן האימונים היינו מבצעים בתוך הבסיס, אך רובו של הפרק הטקטי — שהוא היה עיקרו של הקורס — נערך בחוץ, בדרכים סלולות ובדרכי-שדה ועל פני שדות חסרי-דרך, שהיו ניתנים למעבר גלגלי משורין (שהרי כל-ירכב זחליים טרם היו אז בידינו).

הקורס שלנו היה קצר לעומת המקובל והראוי בקורסים כאלה, אך הזמן דחק מאוד, וכעבור חודש וחצי הגיע הקורס לסיומו וכולנו הועברנו לרשות אה"ד — אגף ההדרכה של המטה-הכללי — כשאנו מאורגנים במחלקה, שתפקידה היה ללמד את תורת המלחמה השריונאית — כפי שזו הובנה אז — במרחבי ה"שורה". יצאנו לתפקיד טעוני ידיעה לא רבה ביותר, ללא כל חומר-בכתב ובשלב זה אף חסרי נסיון אישי, החורג במקצת מעבר לתורה שלמדנו מפי מלמדנו בקורס, ראשית, ניגשנו לעבד חומר-בכתב לצורכי ההדרכה ולהאחדתה, כן הת-חלנו, כמובן מאליו, להתענין בדגמים השונים של השריונים, שהיו אז ב"שורה", כדי להפחית "מודלים" שונים ומשונים, שצצו חדשים לבקרים, תבענו וקיבלנו עלינו גם את הפיקוח על שריון כלי-הרכב הנוספים שעמדו אז בבנינם.

— "משוריינים" מספר נתגלו בישובים השונים בד-בד עם הצורך לשרין כל-ירכב, כדי להבטיח עד כמה שאפשר את התנועה והקשר בדרכים הנתונות לצליפות ולהתנקשויות. בצד המומחים המקומיים — שהיו ידועים באופן אישי ואפשר היה להעריך מראש במידה מתקבלת על הדעת של ודאות את מידת בקיאותם או התאמתם לתפקיד — הופיעו טיפוסים שונים ומשונים, שצצו והכריזו על עצמם כעל מומחים ומהנדסים לבנית רכב-משורין, רכב עם צריחי-יריה מתנועעים בשלימות, לחצאין או לרביע, עם סיבובים חשמליים, הידרוליים, על כדורי-מסבים ובלעדיהם. היו בהם כאלה שראו בכך יעוד ממש — והיו, שזו היתה להם עשיה-לתיאבון, למען העשיה, ולאודוקא למען המטרה. לאחר-זמן נזכר יצחק שדה במעשה שהיה וסיפר לנו ערב אחד, בקולו השלו והלגלגני במקצת, על איש אחד שהופיע בפניו — גבר רחב-כתפיים, בעל-כרס, המדבר בניב רוסי מובהק, אשר העיד על עצמו כי הוא מהנדס, שהיה מיור ביחידת-השריון של הצבא האדום בימי מלחמת-העולם השניה, והוא מוכן ומזומן לשרין כל כל-ירכב שיינתן בידו.

לאחר זמן, כאשר לא היו ליצחק יותר כל-ירכב לשרינם — היה אותו אדם בא אליו בהצעות פיקנטיות: "חבר יצחק, בדקתי — אפשר לגנוב אוטו בקיבוץ זה (או ביישוב יהודי אחר) ולשרין אותו", או "אפשר, להתלבש על מכונית של ה"סוכנות" (הסוכנות היהודית) ולשרין אותה! — תן פקודה!". נראה היה, כי העיקר בעיניו היה לא-כל-כך השריון למען המלחמה, כי אם המלחמה למען השריון...

עם הפיכת אנשי המשוריינים ליחידות אורגניות חטי-בתיות, הוחלט לפתוח בתכנון מוקדם בתחום בנין המשוריינים ולנצל את לקח הנסיון שרכשנו בתחום זה.

הוראת מטכ"ל, מ-4.4.48, עשויה ללמד מעט מה היו הבעיות שניצבו בפנינו באותם הימים ועל אופי הפת-רונות להם:

הנדון: קשר בין ש.מ.ש. וענף השריון בשירות-התחבורה.

1. ש.מ.ש. אחראי לקביעת הצורה והסוג של המכוניות המ-שוריינות ומכוניות הקרב המשוריינות, ויגיש כללים מחייבים לענף השריון בשירות-התחבורה.
2. ענף השריון בשירות-התחבורה יעבד את התכניות המפור-טות, יבנה וינסק את כלי הרכב המשוריינים שיידרשו ע"י ש.מ.ש. במסגרת האפשרות הטכנית של בניתם, והוא יקבע את האפשרות הטכנית הזו.
3. ש.מ.ש. יאשר כל מכונית לפני צאתה לשירות ביחידה.
4. אג"ם יקבע את דחיפות התור ביצור ובחלוקה של הסוגים השונים של כלי-הרכב המשוריינים.
5. ש.מ.ש. ושירות-התחבורה יעמדו בקשר הדדי מתמיד להבטחת עבודה יעילה ופורייה.

יחידות ש"ש, כגוף ארצי נבדל, לא התקיימו זמן ממושך, המציאות לימדה אותנו במהירות בלתי-רגילה לקחים שבשנים כתיקונן היו ודאי משמשים יסוד לברי-רורים ויזכוחים ממושכים. עתה צריך היה הכל לפעול בקצב שונה.

בחדש מאי, כעשרה ימים לאחר ההכרזה על הקמת המדינה, יצאה פקודה מטעם המט"כ לפרק את הש"ש כשירות, וזו לשונה:

הנדון: שירות משוריינים (שמש)

1. הוחלט על פירוק הנ"ל כשירות.
2. אה"ד יגיש מיד רישום מדויק של רכוש בסיס שירות המשוריינים לשירות התחבורה, שירות התחבורה ישאיר לאה"ד את הציור הדרוש להקמת גדוד משורין אחד ויקבל לרשותו את השאר.
3. שירות התחבורה יקיים מחלקה לשריון אשר תבנה ותתקן, ובשיתוף פעולה עם שירות החימוש, תחמש את כלי הרכב ותמציאם ליחידות השריון.
4. חולית המומחים הטכניים של ש.מ.ש. יועברו למחלקה לשריון בשירות התחבורה, שמאל קרייזל יועבר למטכ"ל/אג"ו והח' הרמן, גרישה, דוד וישעיהו יועברו למטכ"ל/אה"ד. הרמן ישמש כיועץ למחלקת השריון בשירות התחבורה.
5. תוקם ועדה אשר תרכז ע"י ב"כ אג"ם/תכנון והמורכבת מבאייכות המחלקה לשריון, שירות החימוש, שירות התח-בורה ושירות הקשר אשר תחליט על טפוסים המשוריינים שיש לבנות, ועדה זו תאשר את תכניות הבניה לפני בניתם. על ועדה זו להשתדל לעיין בכל הדו"חים על פעולות המשוריינים.

טיפולים! טיפולים! טיפולים!

„עת הלמות הקרב נחה / בערוב הליל /
עוד היד חזקה וסכה / את גוף הברזל“

כפי שנראה מתוך סעיף 2 לעיל, הוקם עתה הגדוד המשוריין הראשון. ציודו של הגדוד, המשוריינים וחצייהוחלים, רוכזו בתל-השומר, והוטל עלי להרכיב את הגדוד ולאמן את אנשיו. בעזרת הקצינים בוגרי קורס שמש שקדנו על בנין הגדוד ואימונו. לאחר שהגדוד אורגן והוכשר לפעולה במשך כחודש ימים נמסר לפיקודו של חיים לסקוב, ויצא לפעולה. גדוד זה שימש אח"כ יסוד לחטיבת החדשה שהלכה והוקמה באותם הימים — חטיבה „שבע“.

השריון בעידן האטום

מירוגרל פון מלונטין

דיון בהשפעת כלי הנשק החדשים, הוא לגבי דידי דבר יוצא מגדר הרגיל. כגנרל לשעבר במטה הכללי הגרמני, אומנתי לשפוט רק באותם נושאים אשר אני עצמי בקי בהם. מסיבה זו לא נלהבתי בקבלי הזמנה לחוות דעתי על הטנקים בעידן האטום, כי אין לנו כל הנתונים היכולים ללמדנו מה תהא השפעת הנשק החדש על מהלכה של מלחמה. כמרכן אין מדינה בעולם, אשר הגיעה ע"י עיוניה, מחקריה ותרגיליה לכלל מסקנות סופיות.

התפרסמו כבר ספרים ומאמרים רבים הדנים בלוחמת השריון בעידן האטום. חלק מאלה אף קראתי. במאמר זה, על כל פנים, אנסה למסור את השקפותי והצעותי.

כדי לענות מה תהא השפעת הנשק האטומי והרקטה על יחידות השריון ועוצבותיו, יש לנסות תחילה לצייר את דמות מלחמת העתיד, כרגיל, תהווה המלחמה המשך הפוליטיקה בדרכים אחרות, לאחר שהמדינאים מיצו כבר את כל האפשרויות שבידם, והעבירו את הטיפול במשימות על איש-הצבא המקבל זאת על עצמו, לא בשמחה, אך כהכרח שאין להמנע ממנו.

בעתיד לא תהא כל שהות לגיוס חלקי או כללי, ואף לא הכרזת מלחמה חגיגית. קיימות אפשרויות רבות למאורעות מלחמתיים בהם עלולה להתפתח מלחמה, החל במלחמות "קטנות", מקומיות, וכלה במלחמות עולם גדולות.

אין אפשרות לקבוע אם בכלל יופעל הנשק האטומי בעל עצמת ההרס האיומה שלו. במלחמת העולם השנייה נהגנו לשאת מסכות גז, אך הנחנו אותן בצד לאחר שמשך שישה חודשים היו עלינו לנטל ומעמסה מיותרים. אך היה זה פשע אילו לא הכינונו את האוכלוסיה האזרחית והחיילים לקראת האפשרויות הגרועות ביותר.

* התקפת הפתע של היפנים על בסיסהצי של ארה"ב, שלא עמדו במלחמה עם יפן, בזמן מלחמת העולם השנייה.

כוחות המערב נמצאים במצב נחות לעומת המזרח. כי אין כוונתם לתקוף, וע"י כך מאבדים הם את גורם ההפתעה, יתרונן הגדול של התוקף. אך הובה לזכור את הפתגם "Si vis pacem, para bellum" (אם רצונך בשלום היכון למלחמה), ועל המערב להתכונן ל"פרל-הרבור" שניה בממדים עצומים, אשר תפתח בהתקפה בין-יבשתית בנשק גרעיני.

מומחים רבים מאמינים שהנשק הגרעיני והרקטות נעשו כה עדיפים על-פני נידות עד שיביאו שיתוק כל תנועה במלחמת העתיד. לדבריהם יש להחיות את טקטיקת ההתחפרות, ולוחמת הארנבות תחזור לשדה הקרב.

וכך, שוב פעם משמיעים המה את שירת הברבור ומצלצלים בפעמוני הקבורה — בדיוק כפי שעשו זאת בשנות השלושים, כאשר הופיע תותח הנ"ט בעל הקוטר הקטן, או בזמן מלחמת העולם השנייה, כאשר התותח 88 מ"מ ות"פנצר-פאוסט נחשבו לסנוניות המבשרות את סופו הקרב של הטנק.

חשוב להעריך את ההשפעה האפשרית של הרקטות הגרעיניות על יחידות משורינות. הטילים הבין-יבשתיים, וטילי החלל כאחת אין השפעתם רבה מהפצצת שטח מרוכזת המונחת ע"י להקות מפציצים. לטילים אלה יש זווית-פיזור ניכרת, בעוד שלנשק הגרעיני הטקטי, במיוחד לארטילריה הגרעינית, יש כבר כינון מדויק למדי.

רדיוס ההשמדה של פצצת אטום בת 20 קילו-טון לגבי כוחות בלתי מוגנים מוערך ב-3000 מטר. במקרה כזה, יש לחיילים היושבים בתוך טנקים ההגנה הטובה ביותר — כי השפעתה של פצצת האטום פוחתת במידה רבה כאשר היא מנוטרלת ע"י ההגנה הניתנת ע"י שריון.

כיום נראה כי הגורם אשר ישפיע על מבנהו של טנק העתיד הוא הטיל הנ"ט המונחה. כלי נשק אלה מסוגלים לפרוץ כל שריון, אין פרושו של דבר שמקומו הנאות של הטנק הוא בערמת הגרוטאות, אלא שהתפתחות הטנק תהיה שונה משהיתה בעבר.

כיום מצויים ברשותנו טנקים השוקלים 60 טונות. בשלהי מלחמת העולם השנייה היה משקלו הממוצע של הטנק כשלושים טונות. היות ושום שריון אינו עומד בפני הנשק החדש, יש ליצור טנק יותר קל, המפלצות של אחרי המלחמה בעלות תוחתי 120 מ"מ ומעלה והשוקלות 60 טון הינן איטיות וקשות לניהוג, וכתוצאה מכך פגיעות ביותר.

המצב שנוצר כתוצאה מן השימוש בטילים נ"ט יחייב את הפחתת שריון-הטנקים וקוטר התותחים, וחימוש הטנקים במשגרי טילים, ואז שוב יעלה יעודו העיקרי של הטנק — ניצול מירבי של צירוף הניידות עם עצמת-האש. יחידות-שריון בעלות נידות רבה ביותר תמלאנה התפקיד המכריע במלחמה גרעינית.

יחידות השריון ועוצבותיו יהיו נושאי הנשק הגרעיני

הטקטי, כתותה הגרעיני טילים מונחים ופצצות אויר. בהיותם מסוגלים לנוע במהירות מסחררת יוליו את הנשק הגרעיני למקום בו יוכל להכריע את הקרב.

הנשק הגרעיני אשר יופעל ע"י האויב יהייב פיזור גדול יותר לעומק והגדלת איתתלות של יחידות הסיוע המשורינות. כתוצאה מכך יהיו עריכת התקפות מתוכננות מראש, תפיסת עמדות זינוק, יום ה"ע" ושעת ה"ש" לנחלת העבר.

ההתקפה תבוצע מתוך תנועה, וכל אספקת ידיעות דרושות על אודות האויב או אפילו על אודות הקרקע תוטל על יחידות סיוור קדומניות. המורכבות מ"פרשים" של כוחות אויר וכוחות שריון קלים. לעתים קרובות איאפשר יהיה להשיגן לפני התחלת התנועה.

ובכל זאת, בפעולות אופנסיביות יופעל השריון במרוכז (או כפי שהגרמנים מכנים זאת ב"נקודת הכובד" (Schwer punkt)). כלומר: למרות הפיזור לעומק ולרוחב בעת מסע ההתקרבות חייבים המפקדים להצליח לרכז את המחץ וכוח האש העצומים של שריונם ולהפעילו בעת ובעונה אחת בנקודה מסוימת.

נכון הדבר, כי במתקפה ההכרעה תהא בידי השריון, אך במלחמת העתיד לא יתחוללו שוב קרבות "ש" ב"ש". ההצלחה תהא בידי אותן עוצבות שריון שיהא להן הסיוע היעיל ביותר של חיל רגלים, פלסים, יחידות ג"ט וארטילריה. ואת כל היחידות הללו צריך יהיה לצייד ברכב תובלתי משוריין, המסוגל לנוע בכל שטח שהוא.

אפשרות ההפעלה של נשק גרעיני עושה את היחידות המשורינות והניידות ביותר לכוחות העיקריים אשר יחישו קדימה, ייערכו בקרבת האויב ויפלו עליו בפעולת פתע המלווה בעצמת אש כבירה ולאחר מכן יתפורו ויעלמו באותה מהירות בה הופיעו.

כדאי לזכור את המלצותיו של לידל הארט לגבי קביעת העיקרון של "זרימות הכוח" הדגשת הצורך בפיתוח טכניקה חדשה של "פיזור מבוקר". זו היא שיטת ההגנה הניידת, אשר הופעלה בהצלחה ע"י הצבא הגרמני ברוסיה ובמערב.

אם הפיזור המבוקר היה בבחינת "חוק כל יעבור" מאז הפעם הראשונה בה דחס האדם אבק שרפה לתוך צינור, הניח עליו כדור ברזל, קרא לזה תותח והציתו בגפרור. הרי כל ריכוז גדול של אנשים וחומרים יהא בבחינת התאבדות בתקופת האטום. על-כן יצטרכו כוחות הגנה הנייחים להתפרש הרבה יותר ולהתחפר עמוק יותר, מאשר בזמן מן הזמנים.

לא יהיו יותר מרחבי הגנה מגובשים הקשורים אחד בשני, אלא מבצרים בלתי תלויים ומאורגנים להגנה הקפית בשיטת הקיפוד, וערוכים כמו לוח שחמט ברחבי המדינה. ההגנה הפעילה תוטל על יחידות השריון, אשר תבצענה פעולות אופנסיביות ניידות. משך מלחמת העולם השנייה, היתה הדיביזיה הכוח

המשולב הקטן ביותר. בצבא המערב גרמני כיום צוות הקרב הוא הכוח המשולב הקטן ביותר. צוותים מעין אלה הופעלו בהצלחה ע"י הצבא הגרמני כבר במלחמת העולם השנייה. גודד הטנקים של הצוות מהווה את ראש המחץ ומסתייע בארטילריה, יחידות ג"ט ופלסים — ולכולם רכב המסוגל לנוע בכל שטח.

בעתיד לא יתכן עוד לנהל קרב הגנה מבלעדי צוותי קרב אלה, אשר בהיותם קטנים, מהירים וקלים לניהול, פגיעים פחות לנשק החדיש, במקרה שהאויב הצליח, ע"י התקפה גרעינית גדולה, להכריע אזור נרחב של מרחב הגנה, וברשותו כוחות שריון לחדירה לעומק בקנה מידה גדול, הרי לא דיביזיות השריון, אלא צוותי הקרב הם אשר יהיו הגורם אשר יעלה על האויב פה, שם, בכל מקום ופינה, כמו פרשיו של פרידריך הגדול או כמו להקות דבורים נרגזות המופיעות לפתע ונעלמות באותה מהירות בה הופיעו.

מפקד צוות קרב הוא אדם המסוגל להחליט תוך שניה, ולפעול עצמאית תוך התחשבות במצב הכללי. יש להבטיח לו קשר תקין עם היחידות הכפופות לו עם המפקדה הממונה. רק הטובים והמשוכללים באמצעי הקשר יבטיחו כאן את ההצלחה.

למותר הוא להדגיש שבכל מלחמה בעתיד ישמשו מדבריות המזרח התיכון ויבשת אפריקה, שדות קרב גדולים בהרבה מאשר הם היו במלחמת העולם השנייה. אפ"כ כל מה שנאמר על אודות מלחמה אטומית הולם בדרך כלל, גם את לוחמת המדבר, אך יחידות השריון תיתקלנה כאן בבעיות מיוחדות ואופיניות לשריון.

במדבר הפתוח, בו אין כמעט כל אפשרות של מסתור לכוחות לצורך ריכוז, תהיה השפעת הנשק הגרעיני גרועה עשרת מונים. המצב שיווצר כתוצאה מכך הוא, שבלוחמה מדברית בעתיד לא יוקם עוד אף פעם קו

טנקים מטוג גנרל גרנס במלחמת המדבר.

ניידות

כאשר מגדירים את תפקידו המקובל של שריון, נהוג להדגיש את ערך הניידות הגבוהה ועצמת האש הדרושים למען העצמה הקרבית. לעתים קרובות מדי נחשב השריון כאחד מסוגי התובלה ומקשרים אותו רק עם טנקים. למעשה, השריון הינו התגלמות המחשבה אודות ארגון גמיש, עצמת אש מוגנת בשריון, ניידות, פעולת הלם ופעולת צוות. קבוצת כלי-נשק משולבת ולוחמת זו מורכבת מרכב מטנקים, חיל-רגלים משורין, ארטילריה משוריינת, פלוגות-סער ויחידות סיור-אבטחה משוריינות; כל אלה מסתייעים בשדה הקרב במטוסי-קישור וסיוע, רשת קשר גמישה ומהירה ומערך לוגיסטי נייד.

יש להעריך את כושר הניידות של יחידות אלה לאור יכולתם הנוכחית והמתפתחת של כלי-הרכב הקרקעיים והאוויריים. מבחינה זו רואים, לעתים קרובות את רכב האויר כסוג ציוד יוצא-דופן, בעוד שלמעשה הוא רק אמצעי תנועה נוסף, בו משתמשים כרכב תובלתי או קרבי. בהקשר עם הרכב האווירי אמר באבגוסט 1959 ראש-המטה האמריקני גנרל למניטצר: „בהקשר עם ניידות טקטית, ברצוני להזכיר את סוגי האוירונים השונים, אלה הקיימים כבר ואלה הנמצאים

חזית סטטי כדוגמת המתחמים בגולה ובאל-עלמין שב- מדבר המערבי בימי מלחמת-העולם השניה. אי-אפשר יהיה שוב לרכז כוחות שריון גדולים ולהחזיקם בהם במשך ימים, כפי שעשה זאת רומל ביוני 1942 במדבר המערבי. ראשי-קליעים גרעיניים אחדים יטחננו לאבד כהרף-עין. לוחמת שריון מדברית בעתיד תדמה, עוד יותר מבעבר, לקרבות ימים.

הכוחות אשר יפעלו באזורים מדבריים יהיו קטנים מאלה אשר הופעלו בהם במלחמת-העולם השניה. צוותי הקרב הקטנים, הפזורים כדבעי על פני שטחים נרחבים, יתמקדו אל יעדיהם, לאחר שאלה רוכזו ע"י נשק גרעיני או צנחנים.

אמנם, לשימוש בצנחנים במדבר סיכויי הצלחה גדולים. אך הצלחה זו לא תהיה מנת חלקן של יחידות-שריון אשר הן לא תצליחנה ליצור ולקיים שיתוף-פעולה הדוק ביותר עם הצנחנים. גדודי הליקופטרים יהיו חלק בלתי-נפרד של יחידות השריון. למרות העובדה שהיחידות תהינה קטנות יותר, שדות-הקרב המדבריים יהיו גדולים הרבה יותר.

תמיד יהיו שם אגפים חשופים. תנועות נרחבות לאיגוף ע"י המתקיף יהיו מעתה בבחינת חוק במקום פעולה יוצאת-דופן. תנועות כאלה, מבוצעות ע"י כוחות הפרור שים למרחק רב, עושים את המתקיף למחוסן יחסית. כנגד הנשק הגרעיני.

קוי ההגנה נייחים במדבר הם בבחינת איבוד לדעת בתקופת האטום. אף אחד מהמבצרים הידועים ממלחמת העולם השניה, כגון טוב-רוק, ברדיה, אל-אדם, גשר-האבירים או אל-עלמין, לא יהיו מסורגלים לעמוד בפני פצצת אטום.

שטחים נרחבים חשובים לפעולת כוחות ההגנה כשם שהם חשובים לכוחות המתקיפים. וזאת, כדי שאפשר יהיה שלא להניח למתקיפים לקרב אל יעדיהם. למרות שיהיו, כמובן, שדות-מוקשים זרועים סביב, תנוחל ההגנה באורח התקפי ע"י יחידות-שריון הנעות קדימה ומבקשות את האויב כדי להשמידו, כפי שעושים זאת כוחות הצי במרחבי האוקיינוסים. הנשק הגרעיני יופעל ע"י המגן בכל שעה שתודמן מטרה ההולמת אותו, אבל תמיד תונחת על המטרה גם יחידת-שריון. האספקה לשריון, ביחוד במדבר, תיעשה רק דרך האויר.

מלחמת העתיד, שבה עשוי להיות מופעל נשק גרעיני טקטי, מחייבת בכל דרג דרגי הפיקוד אנשים בעלי כושר-מנהיגות מעולה. פעולות ניידות המתבצעות ע"י כוחות פרושים למרחק, ריכוז מהיר לפני הנחתת מהלומה ושוב פיזור מהיר עם סיומה תובעים כושר העזה וקבלת החלטות מכריעות במהירות וללא היסוסים. ברמה העולה על הממוצע.

אך למעשה הדרישה גדולה עוד יותר. המפקד בשריון חייב להיות גם מנהיג. צריך שיהא בו משהו מפסון וגודריאן, מרומל ומונטגומרי — דחף, עקשנות, אומץ ללא-חת וכח-שיפוט. אך מעל לכל עליו להבין, שאם

הוא או אנשיו יכשלו, לא יעזור אזי גם הנשק החדש ביותר, כולל הראשים-הגרעיניים אשר בטילי-המלחמה שלו.

ניסיתי להוכיח כי הנשק הגרעיני משפיע, ללא ספק, על התפתחות השריון. על הטנקים להיות קלים יותר, נוחים להפעלה ומהירים יותר, והכרח הוא שהכוחות המסייעים יהיו עבירים בכל שטח.

התשובה ההגיונית לשאלים: „היש עדיין ערך ותפקיד לשריון במלחמות הצפויות?“ כי ללא שריון חזק אין לכוחות יבשה כל עתיד במלחמות המחר.

„המגמה הראשונית צריכה לשאוף לטנק קל יותר ובעל עצמת רבה יותר. עלינו להשיג זאת ע"י פיתוח נשק מחצני חדש וקל יותר מקודמיו, ודרך יעילה של הצבת כלי-הנשק הראשי מחוץ לטנק, במקום בצריח. יש לפתח לוחות-מגן קלי-משקל מאלה של היום, וכוח-מניע חדש. ללא-הפסק עלינו לבלוש אחר איזו הברקה טכנית העשויה להביא לשינוי מהפכני. ובין כה וכה, עלינו להשתדל להרכיב יחד תשלובת יעילה של שריון-תותח ותמרינות.“ — לידל הרט

האם תנופת פיתוח הניידות מספקת? האם מנצלת הדוקטרינה הארגונית את האפשרויות הטמונות ברכב אוירי לשם קידום ניידותו הבלתי-מספקת של השריון?

י נ מ י ת ת ל ת - מ מ ד י ת

מאת: לויט. קול. ר. צ. גיליבס ומיור ב. הייזר

התחום אשר על השריון לנצלו במלואו כדי להשיג את הניידות הדינמית במלואה.

מאז ומתמיד נתפסו הלוחמים לכל אמצעי הנותן בידיהם יתרון על פני אויביהם. אבל היה צורך במלחמת ה"בזק" של הגרמנים, עם כוחות שריון גדולים ופעולת ההלם שלהם, כדי שארה"ב יבינו כי גם עליהם להקים כוח משורין גדול. מוטב איפוא כי לא נסתפק עתה בניידות הנוכחית של השריון, ונכניס את רכב-האוויר כרכב-קרוב וכאמצעי לשיפור ניידותו של השריון. יש כאלה שאינם מוכנים עדיין מבחינת תפיסתו, לקבל את הרכב האוירי בפשטות ולראות בו אמצעי תובלה נוסף, וזאת מפני שאין הוא מוכר להם. מצב זה הינו תוצאה ישירה של הקושי היחסי בקבלת הרכב האוירי, אשר לשם נוחיות בתחזוקתו המרוכז בימינו כולו בדרגים הגבוהים. כמות האויריה המצויה כיום ביחידות השריון ובתחום השגת היחידות הכפופות לו אינה מספקת.

בעוד שלפלוגת התעופה בדיביזיות השריון יש 50 כלי-רכב אוירי, מוגבלת הכמות המוקצבת למעשה דרך קבע לסיוע לגורמים השונים. אוירונים אלה מרוכזים במחלקת הסיוע הכללי של פלוגת התעופה, וזאת כדי לאפשר גמישות בכמות הרכב האוירי המוקצב לסיוע, או מסופח, לגורמים המבצעיים השונים לפי דרישות

כשלב נסויים, המהווים ביחד את אוירית כוחות היבשה. ההתפתחות החלה בתחומי הניידות מציגה אותנו בפני מצב חדש ושונה לחלוטין. אחת המגבלות העיקריות לכושר הפעולה של כוחות היבשה וליעילותם היתה בכל הזמנים, הקרקע. כיום ניתן לחזות ימים בהם יחדלו הרים, נהרות ותואי קרקע להוות מכשולים או מגבלות. אלה יהיו לנו בבחינת יתרונות שניתן יהיה לנצלם כפי שהמצב יכתיב.

השריון, ככוח בעל כושר הכרעה המסוגל לפעול על פני שטח נרחב, נזקק, לשם ביצוע משימותיו בהצלחה לא-מציניידות, קרקעיים ואויריים כאחת, שיהיו אורגניים שלו. מבחינת ניידות קרקעית, היתה וקיימת בשריון התקדמות טכנית וארגונית מתקבלת על הדעת. במאמץ לשפר את יכולת הממד השלישי ביחידות השריון, פורסם לאחרונה ע"י ביה"ס לשריון מחקר אשר את עיקר רעיון נותני נביא בהמשך המאמר: בקרבות העתיד, אשר הקו האופייני להם יהיה תנועה מהירה בלתי פוסקת ופיזור רבתי, יזדקק המפקד-בקרוב לאויריה צמודה, שתהא משולבת ואורגנית בצוות-הקרב שלו. בגדרו או בפלו-גתו, וזאת כדי שהרכב האוירי יוכל להגיב מיידית לכל מצב שיוצר. הכרח הוא שצוות האוויר יהיה כפוף ישירות למפקד ומסייעת באופן בלתי אמצעי לקרב המנוהל על ידו.

רכב אוירי, המסוגל להגיב מיידית להוראות המפקד, הינו גורם אשר חיוניותו הוכרה כבר לפני זמן רב. ע"י כך תשופר ניידות השריון על פני זו של כוחות הקרקע האחרים. יתרון ניידות זה הוא חיוני במיוחד ליחידות השריון הקל, אשר בהשוואה ליחידות השריון המסתייעות בהן, הולכת וגוברת דרישתן לניידות מוגברת. המחקר של ביה"ס לשריון מכיר בצורך לספק ממד חדש זה לשריון כבר עכשיו, ע"י סוגי האוירונים הקיימים כיום, שיפעלו תוך שיתוף עם הרכב הקרקעי. עם ייצורו של רכב אוירי מהיר יותר בעל תחזוקה פשוטה יותר הוא יוכל להשלים את המאמץ הקרבי של כוחות היבשה המפעילים את רכב הקרקע החדש: רכב זה עשוי למנות נגמשים קלים, טנקים ורכב סיוע-הסתערות משורין, שאפשר להנחיתו מהאוויר. בעוד העתיד מבטיח אמנם רכב קרקע ואוויר מתאימים יותר, הרי כבר כיום יש לספק לשריון יכולת תלת-ממדית כדי שיוכל לכסות שטחים גדולים יותר במהירות רבה יותר תוך אפשרות להתגבר על גורמים המהווים מכשול לתנועה על הקרקע. זהו

ציור מס' 1

שוטף בתמידות וחדיר במקומות רבים. נקודה זו כבר הודגשה במאמר זה. אך מן הראוי לציין שנית כי שדה הקרב של המחר הוא מעין מרחב של תנועה ופיזור. ניתן לקבוע כאקסיומה, כי ככל שיגדלו הניידות והפיזור, יגבר הצורך בסיור ואבטחה.

גישה יסודית לשיפור יכולתה של פלוגת הסיור המשוריין, היא הגברת כושר הפלוגה ע"י תוספת של פלגת אויריה. כמובן, פלגת האויריה כשלעצמה משפרת את כושר הסיור והאבטחה.

על כל פנים, תוספת פלוגת אויריה, תגביר את יכולת הפלוגות בביצוע סיורי אויר וקרעקע — סיור תלת-ממדי. ככל שסיורי הקרקע והאויר ישלימו אחד את השני, משתפרת יכולת הסיור של הפלוגה. שיפור זה הכרחי למען ההצלחה בשדה-הקרב של המחר. הפעלה אופינית של יחידה מסוג זה, שהנה אורגנית בדיביזיות השריון והח"ר, מודגמת בציור מס' 2.

בנוסף לשילוב פלגת אויריה בפלוגת הסיור, קיים צורך בהליקופטרים לשם תצפית במסגרת פלוגת השריון. פעור לוח משולבות של קרקע ואויר יגדילו את הטווח והמ" הירות ויסייעו לכוחות הנעים על הקרקע בהתגברות על מכשולים. פתרון מינימלי לדרישה זו הוא ארבעה הלי-קופטרים לתצפית, מאורגנים ככתת תצפית במסגרת פלוגת האויריה. מבנה ארגוני והפעלה אופינית לשילוב רכב-האויר מודגמים בהפעלת הפלגה האוירית בציור מס' 3.

ציור מס' 3

שילוב רכב אויר ביחידות המשורינות יביא ליעול כושרן וישמש גם כבסיס לפיתוח המבנה והדוקטרינה הנאותים באשר לטכניקה ולטקטיקה של פעולות-שריון-קרקע-אויר.

למרות שהדבר לא צוין כאן במיוחד, הרי אין להגיע להישגים הללו בלי שינויים אירגוניים גם בפלוגות של גדוד הסיור המשוריין. בגלל השוני שבמבנה והארגון בין פלוגת-הסיור המשורינת הדיביזיונית, לבין הפלוגות החטיבתיות לא יהיה הארגון זהה עם הארגון של הפלוגה הדיביזיונית המודגם בציור מס' 2. למרות יצירת אמצעים ויכולת מקבילים בפלוגות הגדוד.

הקרב. לכאורה, עומד לפנינו פתרון טוב, אך יש לזכור כי על אותה הכמות של רכב האויר לשרת את צרכי מפקדת הדיביזיה, קוי האספקה של הדיביזיה וסיוע כללי לכל גורמי הדיביזיה. קיים פער בין הצרכים האופרטיביים וכמות האויריה הניתנת לשימוש. מסיבה זו, אין כל בטחון שכלי רכב אלה ינתנו באמת לאותו מפקד הנזקק להם למעשה. מתן ניידות אוירית בדרך זו ליחידות כפופות נתגלה כבלתי מניח את הדעת.

עלינו להיות דינמיים במחשבה ובמעשה כאחת. מחובתנו לצעוד קדימה בקרב למען הניידות, ציור מס' 1.

אלה הטוענים לשיפור הניידות הטקטית מאוחדים בדעה, ששילוב רכב אוירי במסגרת היחידה עד לדרג הנמוך האפשרי הינו בבחינת הכרח אופרטיבי. השקפה זו מובאת לעתים קרובות בתקופונים צבאיים, מחקרים ובהרצאות בנושא זה.

למרות זאת, רבים הם הנרתעים מקבלת הרכב האוירי כאמצעי להגדלת טווח הראיה והשמיעה, או כרכב-קרב. לא הבינונו את כל האפשרויות הטמונות בו, ופקפקנו ביכולתנו להחזיקו ולקיימו בתנאי קרב.

לאלה המפקקים רק דרך אחת להתגבר על הבלתי-ידוע: לנסותו. כדי ליצור יכולת, יש לשלם מחיר.

מחובתנו לפעול! לשלב מיד את רכב האויר ביחידות, לקבוע עדיפות זמנית כדי לספק רכב אויר בכמות הנדרשת ע"י הצרכים האופרטיביים.

כדי להשיג מטרה זו, אנו מציעים לספק רכב-אויר במידה מתקבלת על הדעת למפקדות, לצרכי פיקוד ובקרה, וכן ליחידות סיור ואבטחה. כלי רכב אלה יוכנסו ליחידות, יופעלו, ינוצלו ויתוחזקו בהן כפי שהדבר נעשה לגבי כל רכב אחר ביחידות קרבות.

כדי להבהיר את השקפתנו במונחים ברורים יותר, הננו להציע את הדברים הבאים:

פלוגת הסיור הנושורנית

עדיפות על האויב בניידות ועצמת אש הם תנאי חיוני להצלחה בשדות הקרב של המחר. שהמצב בהם יהיה

ציור מס' 2

הפעלת כוח משימה גדודי, הנייד ביותר הפרוש על פני שטח נרחב, דורש את נוכחותו המידית של המג"ד ומספר קצינים בזמן הנכון ובמספר מקומות מכריעים בבת-אחת. וזאת כדי לנהל, לשלוט, לתאם, לפקח על ביצועים טקטיים ולהשפיע ישירות על ההכרעה במהלך הקרב. לגדודים דרוש גם כוח סיור בעל יכולת גדולה מזו העור מדת לרשותם כיום. צרכים אלה ניתן למלא ביעילות ובהסכון רבים ביותר ע"י ציוד הגדודים בסיור אוירי המסוגל לגמוא מרחקים גדולים במהירות, מבלי שיופרע ע"י מגבלות הקרקע. יכולת זו תיעל את כושר הגדוד איתור מטרות, ניהול אש, אומדן אבידות, האזנה לרשתות קשר וביצוע משימות סיור.

מפקדי גדודי שריון וגדודי חיל-רגלים משורין זקוקים לצרכי תצפית לשלושה הליקופטרים לפחות. אלה יהיו חלק בלתי-נפרד של מפקדת הגדוד ופלוגת המפקדה. הליקופטר אחד יוקצב לצרכי פיקוד ושליטה, והשנים האחרים יהוו צוות תצפית אוירי. הפעלת רכב אוירי זה מודגמת בצורה סכמטית בציור מס' 4.

ציור מס' 4

צוות קרב, ארעי דיביזיונית והדיביזיה

צוות הקרב והארטילריה הדיביזיונית חייבים לקבל רכב אויר למען מלא את צרכיהם האופרטיביים. מבחינה זו, צריכה הארטילריה הדיביזיונית לקבל אורגנית את עשרת האוירונים הנמצאים כיום בכיתת הסיוע הארטילרי של פלוגת התעופה. אן צורך בשינוי כמותי כל עוד לא חלו שינויים בארגון הארטילרי הקיים. למפקדת צוות-קרב ופלוגת המפקדה הוקצבו שני הליקופטרי תצפית לצרכי פיקוד, שליטה, קישור וכדומה. בגלל התרחבות השטחים בס יפעל צוות הקרב, יש צורך בהליקופטר סטנדרטי אשר ישמש כמוצב פיקוד אוירי נייד. רכב זה יוכל לפעול כעמדת פיקוד אלטרנטיבית, או להיות מועבר במהירות למקומות מכריעים המחייבים את נוכחות המפקד.

שילוב רכב אויר בדרגים נמוכים יותר יפחית את כמות כלי הרכב הנדרשים בפלוגת התעופה הדיביזיונית. אפשר יהיה לתכנן את הפעלתם של המטוסים שבפלוגה בדרך

כלל ניתן לחזות מראש מהן הדרישות לשימוש בכלים אלה ולמלאותן בכלים הקיימים. פלוגת התעופה תוכלול מחלקת פיקוח בקרה ותצפית אוירית ומחלקת סיוע כללי. אחד הנתונים הוא, שיש להבטיח נפח המספיק כדי העברת פלוגת רובאים אחת בדרך האויר.

תכנית ההסבה

הצעות אלה ממליצות על הגדלה ניכרת בכמות כלי הרכב האוירי. תהא זו אשליה לצפות לשינוי מלא בעתיד הקרוב. הבעיות השונות כרוכות באימונים ובהספקת טייסים, בתקציב מפיתוח טכני של סוגי רכב אוירי חדיש יותר, נכון, אמנם, שגורמים אלה דורשים זמן. אך תכנון ברור והגיוני יסייע בכל-זאת במידה רבה לצימצום גורם הזמן.

הצורך הראשוני — שילוב רכב אויר בדרג השימוש המקובל — דרוש כבר עכשיו. על צורך זה ניתן לענות חלקית, על-ידי חלוקה מחודשת של חלק מרכב אויר המוקצב לפלוגות התעופה הדיביזיונית והחטיבתית, ועל-ידי שילובם כחלק אורגני של הדרגים הנזקקים להם בדרך כלל. ע"י הפעלת החלוקה המחודשת כיסוד, ניתן להשיג הגדלה מידית בכמות רכב האויר הדרוש.

משך תקופת המעבר יש לתת עדיפות לצרכי יחידות הסיור המשוריינות. בזאת מודגשת חשיבותם של כלי הרכב לסיור קרקע-אויר הפועלים במשותף ומשלימים אחד את השני. שאר תקופת המעבר תוקדש למילוי הצרכים האופרטיביים ע"י מתן רכב אויר ליחידות לפי סולם עדיפויות, מן החזית אל העורף. כלומר: גדודי שריון וגדודי חיל-רגלים משורין, צוותי קרב, חטיבות ודיביזיות.

רכב אויר חמוש

כדי שרכב האויר יוכל להתקיים בשדה הקרב הפרוש, יש לאפשר לו אמצעי התגוננות, ביחד נגד אש מן הקרקע. הדבר כרוך בהתאמת אמצעים להרכבת כלי נשק מתאימים לאוירוני ההמראה והנחיתה האנכית. החימוש יבוסס על דרישת המשימות השונות. ברור הוא שרכב אויר הפועל במסגרת יחידות סיור משוריינות זקוק ליכולת אש מכרעת.

שיפור הייצור

שילוב רכב אויר בדרגים נמוכים יותר, יגדיל את מספרם ביחידות השריון. הגדלה זו חייבת להתבצע לאור הצרכים החיוניים ביותר ויכולת רכישה מציאותית. הביצוע יחולק לתקופות. ניתן לחסוך בהוצאות ע"י הפחתה בסוגי הרכב ושיפורים בייצור. לאחרונה ניתנה פרסומת רבה לתכנית צבא ארה"ב לצמצם את סוגי רכב-האויר מ-15 ל-7. בעקבות תוכנית זו, יש לצמצם את שמונת הסוגים המצויים כיום ביחידות השריון לשלושה סוגים. סטנדרטי זציה זו תפשט את ההפעלה והתחזוקה, ותפחית את ההוצאות הלוגיסטיות. חסכון זה יקל על ההוצאות הכרוכות בהגדלת כמות רכב האויר.

קיימת השקפה מנוגדת הגורסת כי אין זה מעשי לשלב רכב אוויר ביחידה הצרכנית, מחמת בעיות התחזוקה. השיקול המכריע, אם לתת בידי מספק אמצעים לביצוע המלחמה, הוא הצורך האופרטיבי. אי־אפשר לשתק את תנועת השריון; עליו להגדיל את תנופתו ע"י רכישת מיטב אמצעי הניידות אותן מסוגלת הטכניקה לספק.

לשריון נסיון רב בשטח התחזוקה. הוא הצליח להתגבר על כל הבעיות הקשורות ברכב הנע על פני השטח, וזאת בגלל הסיבה הפשוטה, שגורם זה היה והנו ההבדל בין קיום ותבוסה. נכון, אמנם, שתחזוקת האויריה מהסוג הקיים הנה מסובכת מהרצוי, אבל הנסיון הוכיח שתחזוקת רכב אוויר אינה קשה מתחזוקת טנקים.

האם קיים רכב־האוויר בצבא כדי שיתחזק, או שפיתוחו בא כדי לספק צרכים אופרטיביים? אין להכתיב את מיקום רכב האוויר בהתאם לנוחות תחזוקתו. אנו קובעים אותו במקום בו הוא נדרש לצורך תיפעולו, ורק לאחר מכן מתחזקים אותו. למפקד, הזקוק לרכב אוויר לצורך

ביצוע משימתו, יש לתת את האמצעים לאבטחת כשירות־הרכב. אמצעים אלה צריך שיהיו לקבע, בדומה לאמצעים לתחזוקת כלי הרכב האחרים. לדוגמא, במחלקת האחזקה של פלוגת הסיוור המשוריינת תהיה כיתה לרכב קרקע וכיתה לרכב אוויר. מחלקת האפסנאות תנפק דלק לרכב האוויר כפי שהיא עושה זאת בעבור רכב הקרקע.

דרגי אחזקה גבוהים יותר יהיו במסגרת הדיביזיה, כאשר הנוהלים זהים לאלה הנהוגים לגבי רכב קרקעי.

אין להתעלם מהבעיות שתתעוררנה תוך קליטת רכב האוויר ביחידות. אך ככל שנקדים לטפל בבעיות אלה, נחיש את פתרון ע"י מתן תדרוך למפתחי רכב האוויר, שיפור שיטות ותהליכים לשם יצירת יכולת אופרטיבית יעילה וחסכונית.

כושר ההחלטה הוא אחת התכונות המיוחסות לשריון ולמפקדיו. אנו אנשי השריון חייבים להיות מתקדמים, דינמיים ועקביים במאמצינו לשפר את ניידות השריון. הבה ונוליך את ניידותנו, במחשבה ולמעשה, לקראת ממד שלישי ביחידות הלוחמות כבר עכשיו.

[שני הנסים של סימן־טוב - סוף]

רחב, „ניצלתי פעמיים ממות בטוח. פעם בקרב על עיראק־סוידאן ופעם — בעצרת מעגן. כנראה שיש לי שם כזה: סימן־טוב.“ כדי להוכיח את דבריו הוא ממשיך ומספר: „אני חי ממש פעם שניה. אשתי היתה אז בהריון, חודש תשיעי, הוזמנתי להניח זר לזכרם של הצנחנים בשם משרד הבטחון. לקחתי את אשתי לבית החולים ונסעתי לקיבוץ „מעגן“. ברגע שהגענו לשם נתנו לנו מקומות אבל יגאל אלון קרא לי מהקצה השני שאני אשב על־ידו, הסדרנים לא הסכימו אבל יגאל אלון עמד על שלו. הוא שאל אותי „מה נשמע? מה חדש?“ התור מורת התחילה, היינו צריכים להניח את זר הפרחים. פייפר הסתובב שם בלי הפסק ופתאום הוא נחת במקום בו היינו צריכים לשבת, והחל לבעור. כולם, כמובן, רצו, אבל אני לא יכולתי לרוץ. יגאל אלון תפס אותי, שם אותי על הכתף והעביר אותי לכיוון השני. חזרתי הביתה. נסעתי ישר לבית־החולים, משם נודע לי שנולד לי בן. קראנו לו בשם „מעגן“.

השנה הוזמן סימן־טוב, יחד עם שאר ותיקי הגדוד שהיה גודד השריון הראשון של צה"ל, לבלות יום במחיצת חיילי הגדוד. „בזמנו“, הוא נזכר בחיוך, „הגדוד היה בינלאומי. כל פלוגה דיברה בשפה משלה. היום זה צבא, בזמנו — אני זוכר, שיצאנו כל־אחד עם המכנסיים הפרטיות שלנו, עם הנעליים הפרטיות, כל אחד הלך עם איזה כובע שרצה, בזמן הקרב היינו מלוכדים. אחרי הקרב כשהיינו באים למחנה לא היתה אותה המשמעת שיש היום. התחשק לי לנסוע לתל־אביב. נתתי קפיצה עם הוחל לתל־אביב, מה אתה עושה? אני מתאמן איך לנסוע על כביש! נלחבתי מאוד ממה שראיתי עכשיו. לו התיאום הזה, הכלים האלה והאימונים האלה היו בזמן מלחמת השחרור — היינו נוסעים עד קהיר“.

[הטנק הרוסי 54 ז' - סוף]

עושים אותו לבלתי־רגיש לתקלות והטיפול בו הוא פשוט. בזכות מבנה פשוט זה מקלים גם על היצור ההמוני. גי לפי הערכה כללית מגיעות שעות־העבודה הדרושות רק ל־25% מהמקובל בארצות המערב.

כושר התמרון הטקטי נקבע ע"י ההספק הסגולי של 14.5 כ"ס/טון. הצללית הנמוכה ביותר משפיעה לטובה גם על כושר התמרון בשדה־הקרב. לזאת מתווספים כמה מהיתרונות שבמנוע הדיזל: פיתוח רעש קטן יותר ופיתוח חום נמוך יותר בצינור־הפליטה — דבר המקשה על השימוש בציוד „אינפרה־אדום“ נגד־טנקים.

כל היתרונות הנ"ל מאפשרים שריון דק יחסית, אשר בכל זאת, מספק הגנה טובה בשל נתינת הצורה האי־ריאלית של הצרית.

T 54 הוא אחד מכלי־הלחימה החשובים ביותר של הצבא הרוסי. מעריכים, כי בידי הצבא הרוסי בגרמניה המזרחית נמצאים 5000 טנקים. לפי הידיעות שהופיעו בעתונות צריכים היו כ־30000 טנקים להיות מוכנים עד סוף שנת 1958.

באופן תיאורטי אפשר לצייד בכמות טנקים זו כ־100 דיביזיות. מסות שריון כאלו — כשהן מנוהלות לפי שיטות־לחימה מודרניות — מגלמות את הצורה החדשה של צבאות הרוכבים של ג'ינגיס־חאן. הואיל ולרשות המערב אין כיום טנקים בני 30—40 טון, אלא בידיהם רק טנקים כבדים בני 40—50 טון (M 48; „צנטוריון“), אי־אפשר כלל לערוך השוואה בין כושר־הלחימה של שני המחנות — המזרחי והמערבי.

תמונה 1: טנק T-54. שים לב למבנה השטוח של התובה והצריח וכן למרוח האופייני בין גלגל המרכוב הראשון והשני.

הטנק הרוסי T-54*

הטנק הסטנדרטי של הצבא האדום / בידוי 30.000 כלי רכב כאלה

מוש, בשריון ובהספק המנוע עלה טנק זה על כל הדגמים הסטנדרטיים שהיו קיימים בתקופה זו בשימוש הצבאות השונים. הטנק T-34 הפתיע את הצבא הגרמני, כאשר הופיע — כדגם מושלם — בפעם הראשונה בחזית באוגוסט 1941. איש לא ציפה להופעת טנק מושלם כזה, ועבר זמן רב עד אשר ציידו ואימנו גייסות בתותחי נ"ט, שהיו מסוגלים לחדור את שריונו, ושוב עבר זמן נוסף עד אשר נבנה הטנק „פנטר” הגרמני, שהיה כבד ב־15 טון מיריבו הרוסי ועלה עליו או השתווה אליו. העליונות של T-34 הרוסי לא היתה טמונה רק באלמנטים כמו שריון, חימוש והספק מנוע, אלא גם באיזון הכללי של מבנה הטנק, אשר היה למופת. גם צורתו החיצונית נשארה במשך זמן רב דוגמה יחידה — כי כאן השתמשו בפעם הראשונה בדפנות משופעים שהקיפו את כל הצדדים.

בסיכום, תכונות הניידות שלו היו ללא מתחרים במשך זמן רב, בזכות מערכת המתלה הפשוטה, הזחלים הרחבים, ההספק הסגולי הגבוה ומרוח־הקרקע הגדול. המבנה בכללו היה פשוט והתפעול והאחזקה — קלים ללימוד. הטנק נבנה בשיטת היצור ההמוני. מעריכים, כי שיא היצוא הגיע ל־100,000 טנקים בזמן מלחמת־העולם השנייה. בטנק T-34 מדגם A הוכנסו שינויים רבים בלא לשנות את הדגם הבסיסי, דגם B קיבל בחזית ובצריח תוספת שריון בעובי של 15 מ"מ, כדי להעלות את עובי־השריון הכולל ל־60 מ"מ, וכתוצאה מכך — הוגבלה יעילותו של התותח הגרמני — נ"ט בן 50 מ"מ. בדגם B הותקן בשנת 1942 צריח יצוק וגם צריחון למפקד. עובי

הטנק הבינוני הרוסי T-54 מהווה את החוליה האחרונה בשרשרת ההתפתחות של בניית טנקים, וניתן יהיה לעקוב אחרי שלשלת־היוחסין של טנק זה מרגע מסירת הטנק האמריקני „כריסטי” (בשנת 1931) לידי הרוסים. הקו המאפיין דגם זה היה מערכת המתלה בעלת גלגלי־ המרכוב הגדולים. גלגלי־מרכוב גדולים אלה נבנו כדי שאפשר יהיה להוריד, בעת הנסיעה על כביש, את הזחלים, ועל־ידי־כך — להגדיל את מהירות הטנק. גלגלי־מרכוב אלה היו ממונעים ואפשר היה להוגותם (תמונה 2).

טנקים אלה היוו את הציוד הסטנדרטי של הטיבות־שריון, שמשירתן היתה — לפרוץ עמוק לעורף האויב במהירות רבה. שריונם היה קל ואמינותם המכנית היתה מוטלת בספק ביחוד בעת נסיעה על גלגלים. הרוסים אגרו נסיון רב בדגמים ראשוניים אלה, דבר שנוצל לפיתוח ולבניה של דגמיהם שלהם.

הטנק T-34

מניחים כי בפיתוח הטנק T-34 החלו בשלהי שנות ה־30. נכון יהיה לומר, כי T-34 הוא המשך הפיתוח של הדגמים מסוג „כריסטי”; אמנם לא ביטלו את גלגלי־ המרכוב הגדולים, אבל האפשרות לנסיעה ללא זחלים בוטלה בדגם זה. משקלו של הטנק היה 26 טון, והוא נחשב אז לכלי רכב כבד. לעומתו היה משקלו של הטנק הגרמני הכבד ביותר (טנק IV) רק 24 טון. בחי*

* מתוך חוברת „מערכות חימוש” מס' 1.

השריון של הצריח עלה ל-60-70 מ"מ. לבסוף, בתור פתרון ארעי, הגדילו בשנת 1943 את עובי השריון ל-75 מ"מ ואת קליבר התותח ל-85 מ"מ. כדי שיוכלו לעמוד בפני השריון הגרמני החזק יותר וגם כדי שיוכלו לנהל אש־קרב בטנחים ארוכים יותר נגד הטנק הסטנדרטי הגרמני IV (ארוך). בזכות ההגדלה הניכרת של המשקל עלה משקלו (מוכן לקרב) ל-32 טון וההספק הסגולי הראשוני שהיה 19 כ"ס/טון הופחת ל-15.6 כ"ס/טון.

לחץ הקרקע עלה מ-0.6 עד ל-0.81 ק"ג/סמ"ר — מספר שעדיין היה נמוך מהרבה מספרים בטנקים סטנדרטיים אחרים (בהשוואה: קרומול — 1.0; תותח־סער III — 1.1; טיגר I — 1.05; טנק IV — 0.88).

גם ההספק הסגולי היה גבוה מזה של כל הטנקים הגרמניים (III — 13; IV — 13.2; IV — 10.9). הצריח היה, כפי שהוזכר לעיל, פתרון ארעי לשעת־דחק — ובתור כזה לא היה מוצלח ביותר.

טבעת־הצריח היתה קטנה מדי ודרשה „צואר“ צר, ועם התוספת לחלקו האחורי של הצריח נוצרו נקודות־פגיעה רבות מדי ב־T 34 (85).

יש להביא בחשבון, שעם פיתוח דגמים חדשים אחרי מלחמת־העולם השנייה הופסק היצור של T 34 (85), חוץ מבנית כמה דגמים שנועדו למטרות מיוחדות. סדרות־היצור הראשונות היו צריכות, איפוא, לעמוד כיום כ־15 שנה בשירות הגייסות, ויש להניח, כי במשך זמן זה הגיעו כלי הרכב למצב „השבתה“ — על אף הבלאי הנמוך של הדגם הזה.

מסתבר, איפוא, כי אין לחשוב שהדגם הזה משמש עדיין ציוד סטנדרטי.

הטנק T 44

בתום מלחמת־העולם השנייה הגיע כבר „המשך ההתפתחות“ לגייסות השריון. הטנק T 44 היה שונה בפרטים רבים מהטנק T 34. במטרה להגדיל את קוטר טבעת־הצריח ועם זאת להשיג צורה נוחה יותר לצריח הגדילו את הרוחב הכללי האופטימלי של הטנק מ־3050 מ"מ עד 3300 מ"מ.

יחד עם זאת הונמך הגובה הכללי של התובה ב־250 מ"מ. הוא כבר לא בלט מעל למערכת המתלה. הזחלים הורחבו והמשקל הכללי עלה ל־34 טון. הצריח, אשר נועד לתותח

2

3

4

5

6

תמונה 2: טנק BT עם מערכת מתלה מדגם „כריסטי“ נלגלי המרכיב הנדונים, זחל הלוחיות ונלגל ההינע שולבו ב־T 34.

תמונה 3: טנק A (76) T 34 בדגם זה חפר צריחון המפקד, שים לב לזווית הנטיה של חזית התובה.

תמונה 4: טנק C (76) T 34 דגם 1943 עם צריחון למפקד.

תמונה 5: טנק (85) T 34, שים לב לצריח המנושם עם נקודות רגישות רבות.

תמונה 6: טנק T 44 התובה ומערכת המתלה בדגם זה (1945) כבר דומים ל־T 34. הצריח שטוח ורחב יותר מאשר ב־T 34 (85).

בן 85 מ"מ, היה נמוך יותר; כך צומצמו נקודות הפגיעה בטנק זה. המנוע הורכב לרוחב הטנק במטרה לנצל את הנפח באופן יעיל יותר. דגם זה הוכנס לשירות מוש בשנת 1945 כפתרון ביניים. הוא הוצג אז בפני פילדמרשל מונטגומרי בעת ביקורו ברוסיה, אך הוא הופיע לראשונה, במספר קטן, רק בשנת 1956 עם הגייסות הרוסיים. שנכנסו בימי ה"מרד" לבדפשט. אין להניח, איפוא, כי נבנתה סדרה גדולה של דגם טנק זה. אך הוא ששימש החלוץ הבלתי-אמצעי של T-54 שהגיע לגייסות בשנת 1950. התובה ומערכת הזחלים, הקפיצים המתלה שונו רק במקצת ורק הצריח פותח מחדש.

סימני-היכר מיוחדים לטנק T-54 מערכת הזחלים, הקפיצים והמתלה

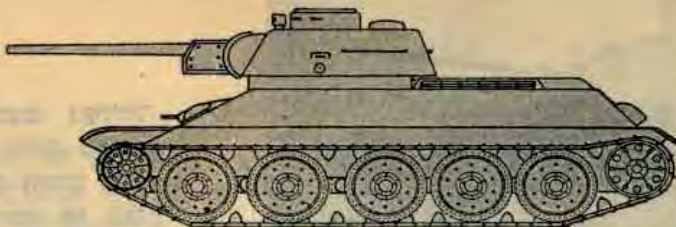
החלק המאפיין שבמערכת הם גלגלי-המרכוב הגדולים, בעלי קוטר 825 מ"מ. הם עדיין מיציגים אותם הגלגלים שהיו ב-T-43 ורק צורתם הכללית משופרת במקצת. כדי להפחית את משקל מערכת המתלה נוקבו החלקים היצוקים, המרנח הגדול בין גלגלי-המרכוב הראשון והשני נוצר, כפי הנראה, עקב הרכבת מנחת-זעזועים חזק יותר. מרנח זה הוא סימן-היכר אופייני ל-T-44 ול-T-54. בניגוד ל-T-34 ול-T-44 — בהם היו זחלי לוחיות, חזרו ב-T-54 לזחלי חוליות. הגלגל המניע אינו מחזיק בבלי-טות הזחל, אלא בנוי בצורת גלגל-כוכבי התופש בזחל, שניתן להחלפה בנקל. גלגל-כוכבי קטן יותר משמש בתור גלגל-מתח. מערכת-הקפיצים מורכבת, לפי המקובל ב-T-34, מקפיצים לוליניים הקבועים על מוטות טלסקופיים פשוטים.

התובה

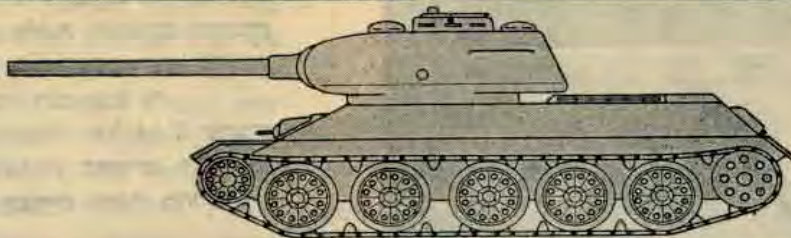
הדופן הקדמי, התחתון והעליון בתובה נטויים בזווית של כ-30°. הדפנות הצדדיים והאחוריים הם אנכיים; התובה בולטת רק במקצת מעל למגיני-הזחלים. לתובה יש בליטות צדדיות מעל למגיני-הזחלים, שלתוכן נכנסת טבעת-הצריח, אשר קוטרה גדול במקצת מרוחב התובה. על הלקה האחורי העליון של התובה נמצאים כמה תריסים המגינים על המנוע ומאפשרים את מעבר האויר לאוורור תא המנוע.

- תמונה 7: טנק T-54 מבט מהצד, שים לב למקלע נ"מ בצריחון התותחן ולמיכלי הדלק על מגן הזחל הימני.
- תמונה 8: טנק T-54 מבט מאחור הצריח בשעה 6. ליד התותח פתח עבור המקלע המקביל מצד אחד ומן הצד השני כיסוי זכוכית מיוחד לטלסקופ הכיוון.
- תמונה 9: טנק T-54 כלי רכב שרוף ברחובות בודפשט (1956). רואים יפה את מגן התותח.
- תמונה 10-11: טנק T-54 מבט מלמעלה. במרכז הצריח נתן להבחין בתפר הרהון של שני חצאי הצריח. על צריחון המפקד רואים את הפריסקופים. על צריחון התותחן רואים את מקלע הני"מ ולפניו את פתח האוורור. על מגן הזחל הימני רואים את מיכלי הדלק (המלבניים) הבלתי משוריינים.

12

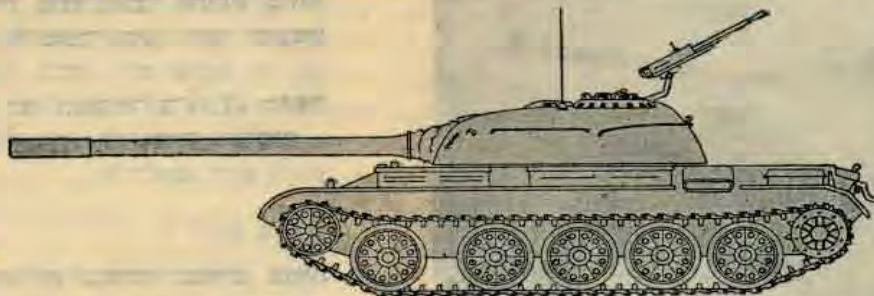
13

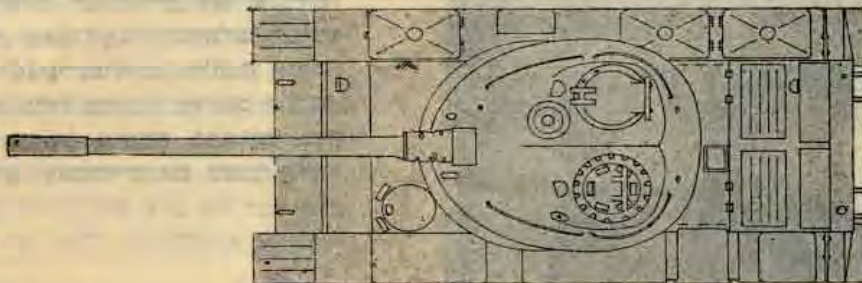
14

15

16

סדרת הבניה T45 / T44 / T34

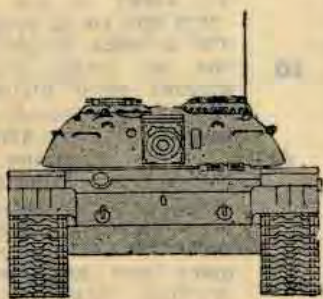
T34 (76) C, 1943 : תמונה 12

T34 (85), 1944 : תמונה 13

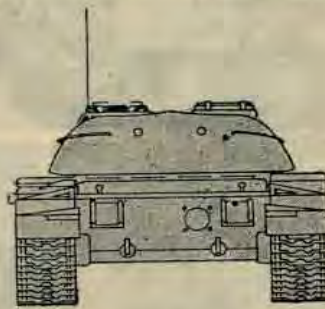
T44, 1945 : תמונה 14

T45, 1955 : תמונה 15-18

17

18

לאחר הפתרונויות הארעיים של T 34 ו-T 44 פתרו המתכננים הרוסיים את בעיית הצריח באורח קיצוני ובצורה הטובה ביותר.

הצריח היצוק הוא היחיד בעולם, אשר בו לא קיימות נקודות פגיעה רגישות. הוא מושפע ומעוגל כולו ודומה בצורתו לביצה החצויה לאורכה. כלפי החזית הוא מחודד במקצה. המקבע של התותח בן 100 מ"מ אינו נראה כלפי חוץ. התותח קבוע בחריץ צר מאוד על מקבע פנימי. האצילים נמצאים במרחק ניכר מאחורי חזית הצריח, וכן גם נקודת-הסיבוב של טלסקופ-הכיוון. הנמצאת בצידו השמאלי של התותח. כתוצאה מכך נוצר חריץ מוארך בשביל טלסקופ-הכיוון, המוגן ע"י זכוכית משוריינת. המקלע-המקביל נמצא בצידו הימני של התותח — לפני מושב-הטען. יש להניח, כי הצריח מורכב משני חצאים.

על פני הצריח נמצאים צריחונים שטוחים מאוד. החלק התחתון של צריחון-המפקד, הנמצא בצד שמאל, מחובר באמצעות מספר רב של ברגים ואי-אפשר לסובבו. שדה-הראיה של מפקד-הטנק הוא של 360° והוא נצפה בעזרת דסקה סבה המורכבת מ-5 פריסקופים, שאפשר להגביה, ולהנמיך אותם בגבולות של 10° — עד 15° +. עצמת ההגדלה של פריסקופים אלה היא X 3 או X 5. מול צריחון-המפקד נמצא בסיס-האנטנה וכן גם פתח-תצפית; משערים, כי בפתח-תצפית זה נקבע פריסקופ המשמש את התותחן. צריחון-הטען, הנמצא בצד ימין, בנוי בצורה אחרת. את התוספת הטבעתית הקמורה של צריחון זה אפשר לסובב ועליה מורכב המתקן, המשמש למקלע נ"מ. לרשותו של הטען עומדים שלושה פריסקופים ולרשות הנהג — רק שני פריסקופים.

הנעה

מנוע הדיזל של הטנק T 54 הוא מדגם W 2 מסוג "V" ומצויד ב-12 צילינדרים. המנוע, שהוא בעל 550 כ"ס ב-2150 סל"ד, הוכיח את עצמו בעבר; משערים, כי זה הוא המנוע המורכב בטנק זה.

המנוע מורכב לרוחב התובה וצינור-הפליטה נמצא על מגן-הזחל השמאלי.

ממסרת-ההילוכים נמצאת כולה בחלקו האחורי של הטנק. יש להניח, כי כאן השתמשו בתיבת-ההילוכים הישנה בעלת 5 הילוכים קדימה. מיכלי-דלק נוספים — שהם קבועים — מורכבים על מגיני-הזחלים. בחלקו האחורי של הטנק קיים מתקן בשביל מיכלי-דלק "חביתיים" נוספים, שבדרך כלל רואים אותם על טנקים רוסיים. יש להניח, כי בעזרת המיכלים הקבועים יגיע טוח הפעולה של ה-T 54 ל-350 ק"מ ובעזרת המיכלים הנוספים — שאפשר להשליכם עם התרוקנם — יגיע טוח נסיעתו ל-500 ק"מ.

מוכן, שהטנק T 54 מצויד במכשיר לראיה בלילה. הור-קור ה-"אינפרה-אדום" מגיע לפי המשוער לטוח של 50 מטר. חלק מהתותחים מצויד, לפי המשוער, במיצבים. את T 54 אפשר לאטום בפני חדירת מים לתוכו באמצע צעים פשוטים הנמצאים בידי הגייסות, כך שעם הוספת ארובות מסוגל הוא לצלוח דרך מים. בתום זמן-הכנה מסוים יכולות יחידות שריון שברשותן טנקים מדגם T 54 לצלוח דרך מים בעומק של 3.5 מטר שקרקעיתם מוצקת — ללא ציוד גישור — או אף לעבור אותם תוך כדי התקפה. ברור שכל טנק מצויד במכשיר-אלחוט. משתמשים באנטנות, שאורכן מטר אחד ו-4 מטר, יש להניח, כי בעזרתן משיגים טוח-שידור של 40 ק"מ.

תותח רכב קרבי משורין בן 100 מ"מ

תותח זה הוא המשך הפיתוח של התותח מדגם D-10 S (M1944) המורכב בטנק טובה SU-100. קנה תותח זה משמש גם כקנה בתותח-ישראל ובתותח-הנ"מ. משערים כי הפחיתו את משקל קנה התותח בגלל השימוש במגן גנון-רתיצה קפיצי-נזולי ממורכו סביב הקנה. המנגנון סוגר על חלקו האחורי של הקנה בצורת מעיל. אורך הקנה הוא 44 קליברים ואורכו הכולל מגיע ל-5.5 מטר. עם קנה כזה משיגים טנחים מכסימליים של 15 ק"מ. מספרים על כושר החדירה מובאים בטבלה III.

זכות מבנה תותח כזה עולה יעילותו לאין-ערוך בטנחים שמתחת ל-2000 מטר וכתוצאה מכך אפשר לוותר במידה רבה על שימוש בפגזים בעלי מטען חלול. לאור זה מניחים, שהתחמושת שבטנק מכילה כדורי חודרי-שריון פשוטים בלבד. תא-הלחימה עשוי להכיל בערך 35 פגזים הנמצאים רובם קדימה, ליד הנהג.

הערכה

T 54 הוא פרי התפתחות של שנים רבות, אשר הושתת על בסיס יסודות המבנה של סדרת T 34 שנוסתה והוכיחה את עצמה.

הרוסים הצליחו להרכיב תותח בן 100 מ"מ על טנק בעל 35 טון, תוך כדי ניצול נפח מצוין, חסכון במשקל ונתינת צורה לצריח המצביעה על דרך מחשבה גאונית. כתוצאה מכך עולה טנק זה בעצמת-האש שלו על כל דגמי הטנקים בעלי 50 טון, הנמצאים ברשות הצבאות, או לפחות משתווה אליהם. כמעט שאי-אפשר להתחרות עם התותח בן 100 מ"מ, בעל היעילות הגבוהה ע"י הכנסת מכשירים משוכללים לבקרת-אש, אשר הם ללא ספק רגישים לתקלות ודורשים אימונים ברמה גבוהה. כושר הניידות של T 54 הוא ללא-תקדים.

טוח הנסיעה הגדול עושה אותו לבלתי-תלוי בהספקת דלק בעת פעולה קרבית עד לטוח של 200 ק"מ בערך. אמנם אין להתעלם מכמות התחמושת העומה שברשותו. המבנה הפשוט של מערכת המתלה, ההינע והחימוש

(טוף בעמוד 26)

מתקפת לילה

נואת: לויט, קול, ר. מ. ווקר

סיכוייה של יחידת טנקים, המוכנה ומאומנת לפעול בלילה, להתקיים ולנצח בשדה-הקרב טר-ביס בהרבה מסיכוייה של יחידה שלא עשתה כך.

אין זה ברור אמנם לחלוטין מי היה אבי המימרה המיוחסת לאותו לוחם מוזר של מלחמת העצמאות האמריקאית: „הכי מהר, עם הכי הרבה“, אך העקרונות אותם היא מביעה, שימשו וממשיכים לשמש גורם להצלחה בשדה-הקרב. בכל התקופות, האירה ההצלחה פניה לאותם מפקדים, אשר הגיעו לשדה-הקרב במהירות הגדולה ביותר, כשברשותם מירב הציוד. אך האם נכון הדבר גם כאשר מדובר בשדה-הקרב הגרעיני? על כך אפשר לדון.

„הכי הרבה“, אין פרושו כיום, דוקא בכמות. כפי שהדבר התבטא ברבים משדות הקרב של העבר, גם בימינו היוני וחשוב להגיע ראשון לזירת הפעולה עם מירב הציוד. אבל כיום נוסף על מערכת השיקולים הטקטיים גורם נכבד, ועלינו להימנע מלהוות מטרה נוחה לאותו כלי-נשק גדול.

ההגדרה המקובלת היא: עלינו להתרכז במהירות, להכות ולהתפזר לפני שהאויב יוכל לפגוע בנו בנשקו הגרעיני. נוסח מקובל גם הוא, אך שונה מקודמו, הוא: עלינו לאלץ את האויב שיהווה מטרה לנשקנו הגרעיני, תוך הימנעות מלהוות מטרה לנשקו הגרעיני.

כך פותרים אנו את הבעיות הטקטיות הנובעות מהופעתו של נשק גרעיני טקטי, אך במציאות, אין אלה פתרונות, אלא רק צורה נוספת להגדרת הבעיה. יתר על כן, אם ברצוננו להמשיך וללחום בשדה הקרב האטומי, חובה עלינו למצוא אמצעים לפתור בעיות אלה.

זמן

רעיון הריכוז, המהלומה והפיזור, הנו עתיק ביותר, ועם זאת חדש בכל דור כמו כלי-הנשק החדשים הנוצרים תדיר כדי לממשו. זוהי למעשה השיטה בה נוקטים מאז ומתמיד כל חבורת פרטיונים או לוחמי גרילה. שיטה זו נראתה תמיד כאמצעי למניעת תבוסה יותר מאשר דרך להשגת נצחון. אך נראה שבהווה ובעתיד תהא זו הדרך להימנע מכליון.

במלים אחרות, עקרון הריכוז-מהלומה-פיזור שוב איננו אחד מתוך אפשרויות טקטיות רבות העומדות להכרעתו של המפקד, אלא הפך להיות האפשרות העיקרית.

השיטה, בהא הידיעה, גורם המפתח בשיטה זו הוא הזמן. הזמן אשר ידרש מיחידה מפורזת כדי להתרכז, לכבוש יעד ולהתפזר, תלוי בכושר התכנון, הפיקוד וההחלטה של המפקד, וכמובן, באימון היחידה ובציודה. (ברור כי המדובר הוא מתוך הנחה שכוחם המקובץ מספיק לכיבוש היעד). הנתונים הנ"ל הם בתחומי שלי-טתנו, אבל משך הזמן שיעמוד לרשות תמרון כזה, אינו בשליטתנו הבלעדית. הוא תלוי במהירות התגובה הגרעינית של האויב. אך ברור שגם משך זמן זה ניתן לניצול ע"י הגברת מהירות הכוחות המסתערים, והבטחת עוצמה המאפשרת כיבוש היעד תוך זמן קצר ככל האפשר. כמובן יכולים אנו להקטין את השפעת הנשק הגרעיני ע"י יצירת אמצעי-מגן נגד התפוצצות גרעינית אדירת החום והקרינה.

הטנק

אין כל ספק כי הטנק, בגלל תכונותיו האופייניות, שהן מהירות-תנועה, עוצמת אש ומגן, יהיה המכשיר העיקרי לביצוע התמרון של ריכוז-הלם-פיזור.

הטנק הנו מעין גורם כוח עצמאי בשדה-הקרב, הנו מהר ומסוגל לעבור מיניה וביה ממצב של תנועה לריכוז ולהתקפה, שריונו מגן במידה ניכרת בפני קרינה וחום, ובמבנהו הקשוח מהווה התנגדות להדף ההתפוצצות הגרעינית.

אך ע"י השימוש בטנק עדיין לא נפתרה הבעיה הנוצרת ע"י הנשק הגרעיני הטקטי. למרות כושר התנגדותו, הגדולה מבשאר סוגי הנשק, אין הטנקים בלתי פגיעים לנשק גרעיני. בנוסף לכך פותחו סוגי נשק נ"ט המיעלים במידה רבה את הלווחמה הנגד-טנקית. אלה הם טילי הנ"ט למיניהם, אשר פגם מדויקים, ניידים ונוחים לתפעול.

רשימתם ארוכה, והשימוש בהם גובר. נציין את ה„ויג'לנט“ וה„פאי“ — טילים מודרניים נגד-טנקיים מתוצרת בריטית, את „מאלאקרה“ האוסטרלי, ה„מוסקיטו“ השוויצרי, ה„קוברנה“ הגרמני, וה-SS הצרפתים, ה-SS נמצא בשימוש צבאות צרפת, שוודיה וגרמניה המערבית. כמו כן מנסים אותו בצבאות מדינות אחרות. ה-SS הינו היחיד אשר נוסה גם בקרב, וזאת ע"י צה"ל במערכת סיני*.

השהות לתגובה

בעית היסוד שבפני יחידת הטנקים, היא ביצוע התמרון של ריכוז-הלם-פיזור בזמן שיהא קצר מהשהות הדרושה לאויב להגיב עליו בנשק הגרעיני. במידה והדבר אינו ברי-ביצוע יש לפתח שיטה שתאפשר את השחית התגובה מצד האויב.

יש להניח בודאות כי בעתיד יצטמצם הזמן הדרוש

* ספקנותו של המחבר בנקודה זו אין לה כל הודעה רשמית מוסמכת של צה"ל להסתמך עליה — הערה.

להנחתה גרעינית על ריכוז טנקים מרגע שזה יתגלה לאויב. יכולים לראות זאת בוודאות על יסוד ההתקדמות הרבה בפיתוח השיטות והאמצעים לתצפית בקרב (רדאר, טלביזיה, אינפרא-אדום). המכשירים הנמצאים כבר בשימוש (כאירוני „סנופר“, לתצפית המופעלים ע"י שלט־רחוק) ואמצעי הקשר המשוכללים.

כיום אין איש היכול לומר את משך הזמן שיידרש לתגובה הוא קצר מפרק הזמן הדרוש לכוח כדי להתרכז, לכבוש את היעד ולהתפור. אנו לא נדע זאת כנראה עד אשר נתנסה בענין זה בקרב. אך ברור הוא, כי במידה ונצליח להשהות את התגלות כוחנו ואת מיקומו, נצליח גם להשהות את הפעלת נשקו הגרעיני.

אחד האמצעים להשגת מטרה זו היא מתקפת הלילה. מתקפת הלילה ביטלה בשעתו את כושר הפעולה של נשק נ"ט מודרך, אשר להפעלתו נדרשת ראות. כיום יש לשקול את כושר־הראות הלילי של המגן.

התורה המקובלת בארה"ב כיום קובעת כי פעולת שריון בלילה כרוכה בתכנון מדוקדק, סיוור, יעדים מוגבלים, קושי בשליטה והפחתה ביעילות האש. לדאבוני, בכל הספרות התותחנית וההדרכתית מושם הדגש על הקשיים.

בדרך כלל מוגדרת מטרת מתקפת הלילה בצורה הבאה:

- (1) הימנעות מאבידות קשות העלולות להגרם לאור יום.
- (2) להשיג הפתעה.
- (3) תפיסת יעדים מוגבלים, אך חיוניים.
- (4) שמירת התנופה וקצב ההתקפה.

בעיתנו אנו נעוצה בראשונה מארבע מטרות אלו. אם הזמן הדרוש על מנת להתרכז להלום ולהתפזר באור היום ארוך הוא מן השהות הדרושה לאויב כדי להגיב על כך בנשקו הגרעיני, אזי אין כל תחליף למתקפת הלילה.

מבחינה היסטורית, היו והיו הצלחות רבות למתקפות לילה שנערכו ע"י טנקים, ביחוד לגבי מניעת אבידות, ללא כל יחס. שהיו נגרמות באותן מתקפות אילו נערכו לאור היום. כאשר נערך תיכנון מדויק (ולפעמים גם בתכנון כללי בלבד) השכילו הטנקים לנצל את מסתור אפלת הלילה וע"י כך לפצות על קשיים אחרים הנגרמים כתוצאה מהקושי בשליטה ואש יעילה פחות.

למרות כל זאת, עדיין מדגישה הדוקטרינה שלנו להפעלת טנקים בלילה את הקשיים והמגבלות, ורואה בפעולת לילה תחליף בלתי־רצוי למתקפת יום. בספרות ההדרכה מוקדש רק מעט מאוד מקום, ובצורה כללית ביותר, למתקפות־שריון בלילה. כזה הוא המצב גם בבסיסי ההדרכה.

בתחילת שנות השלושים היו כבר קצינים בריטיים מרחיקי־ראות שטענו להפעלת שריון בלילה. ע"י הרכבת זרקאורים על הטנקים. אך כפי שמציין לידל־הארט בספרו „הטנק“ היה הדבר נעלה מתפיסתם של אנשים קצרי־ראות. יתכן וגם אנו בארה"ב שרויים עדיין באותו קוצר־ראיה. כיום עומדים ברשותנו לצורך ביצוע

פעולות־לילה, זרקאורים המוצבים על גבי הטנקים, מכשירי אינפרא־אדום, אנטנות כוונה על מכשירי האלחוט וראדר. אך עדיין מסתכלים אנו על מתקפות לילה כעל מעשה יוצא דופן ובלתי רגיל. חובה עלינו לשנות השקפה זו, הן באימונים והן בבסיסי ההדרכה. בטרם יכפה זאת עלינו הנשק הגרעיני־טקטי עצמו.

מסקנות

איש אינו מסוגל להגדיר כיום בצורה ברורה את שדה הקרב הגרעיני. באפשרותנו רק להניח הנחות ולבסס את השערותינו עפ"י עובדות העשויות להשפיע על הבעיה. אך ניתוח נוסף של המצב מלמד כי הצורה והטקטיקה של שדה־הקרב הגרעיני יהיו תוצאה ישירה של האימון והדוקטרינה שיאמצו ע"י הלוחמים עליו. יחידת שריון אשר תאומן כהלכה לקראת פעולות לילה, כדבר רגיל, סיכוייה לקיום ולהצלחה יהיו רבים משל יחידות אחרות שלא אומנו בכך.

סיכויו האחד של השריונאי החדיש להמנע מהישמד הוא הכושר להגיע למקום במירב המהירות ועם מירב הציוד בלילה.

אין צורך לחפש
את משקפי הצלופן.
פי מעיניך. שהיו
דוקקות לשמש
ועשנות
לרוח המדבר
נותרו בך
השמורות, המוקיפות עוד
ליום
נתונים של חום ויובש,
הגם שהמרכות
נתנה להן
מזמן
את הנקל האחרון, ובין
ריסיף שדהו
נערמים אך
שמי שמים
ואפקים
(ובך הספידומטר מונה
עוד מספרים).

ה ס י ר
מאת
אריה סיוו

ראה: גם הגיפ ששכח
את צבעו, מנסה
לנער מעליו את
אנטנת־הקשר. הגדולה
בהרבה מקפי מדתו.

כשהשריון הולך - הולך לו...

„הם רצו“ — בשתי מלים פשוטות אלה סיכם את ההישג מפקד־הגדוד, ממנו יצאה יחידת השריון שזכתה בצעדה. לאחר שנים בהן לא הצליחו יחידות השריון להגיע למקום ראוי לשמו בקרב הנבחרות המתחרות בצעדה, הושג השנה הישג נכבד — שני המקומות הראשון־נים, ושותפות למקום השלישי בין הצועדים.

מהיום הראשון לצעדה התבלטו שתי יחידות השריון, אולם הזכייה בתחרות נראתה „כמונחת בכיס“ רק לאחר היום השלישי לצעדה. ביום הרביעי, יכלו כבר השריונאים לקרוא בלב זקט — „קדימה להולנד“.

לזכייה בצעדה יש גם משמעות צבאית. על־כך עומד מש״ק הספורט, יורם. תקנות הצעדה השנה, הוא אומר, חייבו במפורש מכסימום צועדים מתוך היחידות. היתה הוראה להביא מכסה מסוימת של מתחרים ומסיבה זו אי־אפשר היה להקים נבחרת. פלוגה שהשתתפה השנה בצעדה היתה צריכה להופיע כמעט על כל אנשיה, ללא אפשרות לצרוף נבחרים מי־חידה אחרת. הזכייה בצעדה מוכיחה אם־כן, לדבריו, כי פלוגה בשריון עומדת ברמה צבאית גבוהה יותר מאשר פלוגות רבות אחרות בצה״ל.

„הם רצו“ — אמר מפקד הגדוד.

„כשהשריון הולך — הולך לו“ — הוסיף אחד מהקבוצה הזוכה.

אלה צוינו לשבח

למעלה: סגן ארבלי, למטה, מימין לשמאל: רס"ל אייזיקוביץ, מח"ר בן צרפת, סגן כרמלי

„אני מודה לכם על מעשיכם. אני שמח על שהרכב קבוצת החיילים המצטיינים אצלנו כולל באמת את כל השטחים בהם יכול חייל להצטיין בימי שלום: אם זה מילוי יוצא-מנהכל של התפקיד, ואם זה ציון כתוצאה מכושרי-סבילות אישית יוצאת מגדר הרגיל ובין אם זוהי הקרבה אישית-אלה הם השטחים בהם יכול חייל להצטיין בימי שלום. אני מקוה שאם תדרשו להצטיין בקרב — לא תכזיבו גם אז. תודה לכם” — במלים אלה סיכם מפקד גייסות השריון אלוף חיים בן-לב את משימתו עם ארבעת השריונאים שזכו בשנה האחרונה לציונים-לשבח.

„סגן ארבלי חשה צעד במשך ארבעת ימי הצעדה למרות הנקע ברגלו; הצעיד את יחידתו, והשיג אתה את המקום הראשון מבין יחידות-השדה”.

„קיבלנו פקודה לנצח” מספר ארבלי בחיוף שאינו מש מעל שפתיו. „כשהתחלנו להתאמן לצעדה שאלו אותי אם אני מביא את המקום הראשון. אמרתי: בסדר. וכך גם נאמר לאנשים בונן האימונים, שאנו חייבים להביא את המקום הראשון. אמרתי. הם הבינו. האימונים לקראת הצעדה היו בנויים על התמדה. עשינו כמה צעדות. שלי נראות כצעדות טובות”.

לשאלתו של מפקד גייסות-השריון האם נראה לו הדבר כטבעי לקבל פקודה לנצח בסוג תחרות או מפעל כמו הצעדה, בו אין הקבוצה נבנית על כוכבים — ולכל יחידה ישנם למעשה סיכויים שווים לנצח? האם הוא סבור — שאל מפקד גייסות השריון — שהפקודה במקרה זה היתה סבירה ומי שבאמת מחליט לנצח — הוא המנצח. על כך משיב ארבלי בחיוף מלא: „היה ברור כשמש שאנחנו הולכים לנצח”.

אצל ארבלי מורגשת מזה שלוש שנים נפיחות בקרסול המופיעה לאחר יום צעידה. „כל פעם שאני הולך יום אחד — זה עובר עוד איכשהו בסדר; אבל ביום השני הקרסול מתנפח והרגל לא נכנסת לנעל. כשצעדתי בודד הייתי יכול לנוח ולצלוע מתי שרציתי. הפעם הלכתי עם קבוצה והתביישתי לצלוע. הלכתי בצורה ישרה ואיך שאומרים: „אין גבול לסבלו של אדם כל עוד מפעם בלבו הרצון”. ואמנם ביום הצעדה השני נקע קרסולו של סגן ארבלי ורגלו התנפחה בצורה מדאיגה. למרות איסור הרופאים המשיך לצעוד והביא את קבוצתו לנצחון. „השנה הוכחנו בצורה היפה ביותר — הוא מסכם — כי השריון יכול לא רק לנסוע על טנקים; אלא אף ללכת”.

על עזת מקבלי הציונים לשבח השנה נמנים בן צרפת שלמה „על מסירותך וביצועך הטוב של התפקיד גם מחוץ לתפקיד המוגדר שהוטל עליך במשך התמרון הגדול. סגן כרמלי בן-ציון „על עבודתך הטובה ביותר בזקמת מחלקת סיור סדירה”.

„כל חייל היה עושה במקומי אותו הדבר כדי להציל חייל אחר”. אומר רס"ל אייזיקוביץ.

אות הקוממיות ואות סיני המפארים את מדיו של אייזיקוביץ מעידים על כך שהוא השתתף בשני הסיורים בובים. הוא הגיע ארצה עם עולים בלתי-ליגאליים באניה „עליה”. הצטרף לקיבוץ. עם פרוץ המלחמה הוא נמצא בגדוד ההמשישי של חטיבת „הראל”, השתתף בכל קרבות הגדוד ובהתקפה על לטרון נפצע ברגלו.

„אחרי המלחמה. הוא מספר. נזכרתי שאני מכונאי וגמרתי בית ספר מקצועי והלכתי לשריון. בימי סיני מילאתי תפקיד של מפקד סדנא”.

„אחרי התרגיל הגדול בשנה שעברה”, — ממשיך הוא לספר — „קיבלנו סככת טיפולים בשביל החטיבה שלנו. הסככה היתה מלוכלכת ומזוהמת. אמרתי לשני חיילים שינקו את בורות הסיכה. אחד היה מנקה ואחד צובע. פתאום שמעתי צעקות; הסתובבתי. וראיתי שהבור כולו באש. רצתי לבור. קפצתי וקיבלתי פצע רציני בכרך. הושטתי שתי ידיים לתוך האש והוצאתי אותם. בזמן כזה יש לך כוח כמו שור, ואתה לא מרגיש מה אתה עושה. גלגלתי אותם בחול וכעבור חמש דקות כבר היינו בדרך לבית-החולים. אחרי שהם קיבלו את הטיפול, נזכרתי לדעת שנכוויתי קשה בידי, והן הוכנסו לגבס”.

לאייזיקוביץ אשה ושני ילדים. מה אמרה אשתו? היא פשוט שאלה: „דוד, מה קרה לך?” „שום דבר, נשרפתי קצת”, הוא מספר בפשטות, אגב חיוף בישני במקצת.

משוט בגים

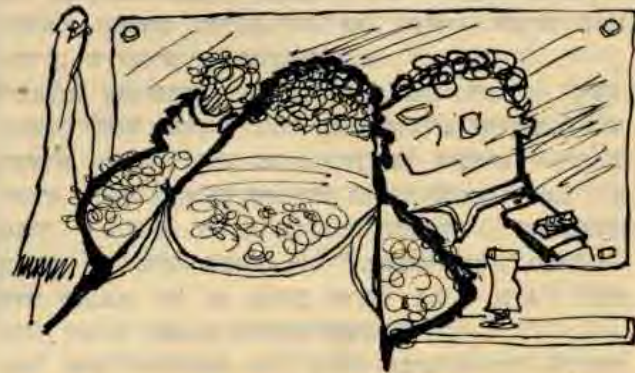
"בידי גייסות השריון ניתנו הפלדה והאש, בידי קציני השריון ניתן האדם השולט באלו. לא האש ולא הפלדה הן המנהלות את הקרב ועושות המלחמה — מלחמה מנחל האדם. הפלדה רק כלי היא בידי האדם להסתער, למחוק ולנצח."

כשהוא סוקר, מעל בימתי ההצדעה, את טורי השריונאים שניצבו לפניו, השמיע הרמטכ"ל, רב־אלוף צבי צור, דברים אלה באזני מסיימי קורס קציני השריון.

לא הרחק מהבימה, לפני שורות הצוערים, ניצב בעמידת "דום" מתוחה רס"ר הקורס, לגביו נודעה משמעות מיוחדת לסיום הקורס. עד היום הם רעדו מפניו: בבוקר — כאשר היה מופיע למסדר, ובמשך היום כאשר היה מסתובב במחנה חגור אקדה, "להגנה עצמית" ומעורר את אלה מבין הצוערים להם היה ענין מיוחד בסרטי המערב־הפרוע. לקריאתם "שלוף!" מספרים הם, הוא היה מסתובב בנחת ומפטיר: "אותך, חבוב, אני מחסל בחיבוק!" כזה היה המצב עד היום, החל מהיום יהיה עליו להצדיע בפניהם לקרוא להם, "המפקד". החל ממחר — הוא אומר — כל הכבוד להם, אני אצדיע להם ואעזור להם במילוי תפקידם.

לאחר שעה קלה התכנסו מסיימי הקורס לשיחת הסיכום. אחרון מנגני תזמורת צה"ל כבר עזב את מגרש המסדרים. האורחים נפרדו ושבו לבתיהם. גם בקבוקי הטמפו שלא הורקו הוחזרו כבר לשק"ם.

מחר עם שחר יחזירו הקצינים החדשים את ארבע השמיכות ושאר הציוד לאפסנאות. בשעת גילוח־בוקר הם ינעצו ודאי מבט בראי: מראה פניהם לא השתנה, השינוי החיצוני היחידי יתבטא בתוספת המתכת שעל הכתף, הם קצינים.

תקופה ארוכה של לימוד והכשרה נסתימה. מתחיל התיורגול. "אני בטוח שלכולכם ישנם נתונים להיות קצינים מצוינים", ציין בשעת שיחת הסיכום מפקד גייסות־השריון, אלוף חיים בר־לב, "אבל הדבר תלוי קודם כל בכם עצמכם. כך, הקצין, והשאלה היא לא רק איך אני אלמד אלא גם מה ארכוש לעצמי עם הזמן ואיך אעשה את התפקיד". בהמשך דבריו ציין אלוף חיים בר־לב כי קצין בצה"ל הוא היום מפקד עצמאי. הוא עצמאי לא רק במשימה אלא גם בדוגמה אותה הוא נותן לפקודיו, ובעובדה כי יש לו "מה להגיד". "עשו לעצמכם חשבון־נפש, קבעו לכם תכנית לפיה תעבדו וכל זאת תוך ביקורת ובקרה עצמית", סיים אלוף חיים בר־לב את דבריו.

קשה לחזות מה יביא עמו העתיד, גם את מידת התועלת שתופק מהחומר שנדחס במשך תקופת הלימודים קשה עדיין

להעריך, מפקד בית־הספר־לשריון שסיכם אף הוא את הקורס, התווה באזני הקצינים החדשים שלושה עקרונות מנחים. "בהיותך ביחידה זכור את הדברים הבאים:

"אתה חייב להיות החייל הטוב ביותר במחלקה, זוהי ההצדקה היחידה שאתה הוא המפקד, נצל זמנך ללימוד והשלמה עצמית.

"אתה חלק מצוות, אנשיך חייבים לדעת ולהרגיש זאת. טיפולים ועבודות "שחורות" הם גם מנת חלקך.

"שריון הוא כוח ידע מקצועי וטכני רב, אל תברח מבעיות טכניות, חקור, למד ופתור אותן.

"מדוע הם אינם חותמים כולם?" שאלה זו עלתה מספר פעמים בדברים שנאמרו בסיום הקורס, לאחר המסדר נפגשו הרמטכ"ל רב־אלוף צבי צור, ומפקד גייסות השריון, אלוף חיים בר־לב וסגל מדריכי הקורס והחליפו דעות בנושא זה. מפקד גייסות השריון סיים את השיחה בקריאה לקצינים הצעירים לראות בהתנדבותם לשרות בצבא־הקבע אחת המשימות החשובות והנכבדות העומדות בפני הנוער הישראלי כיום".

אחד משלושת החניכים המצטיינים של הקורס, אילן, היה אופטימי יותר והכריז: "להתראות בקורס מ"פיים".

ספורט: נבחרות גייסות השריון זכו לאחרונה לשני הישגים נכבדים. זכיה בשני המקומות הראשונים בין הצועדים (ראה עמ' 32) וכתר אליפות צה"ל בכדור־עף. לאחר תחרות אליפות גייסות־השריון שהתקיימה על מגרשי בית־הספר ובה השתתפו שש קבוצות, הורכבה נבחרת גייסות השריון לאליפות צה"ל, עם תום משחק הגמר המרתק נגד נבחרת הנח"ל הוענק הגביע לנבחרת השריון שנצחה.

באליפות גייסות־השריון בכדורגל נשברה ההגמוניה של נבחרת הסדנא. לאחר שלוש שנות זכיה נוצחה נבחרת ה"סדנא על ידי חיילי מחנה מפג"ש, בתוצאה 1:0. הצטיין במשחק־גיצי שהבקיע גם את שער הנצחון.

ארועים: הסדר המרכזי של צה"ל נערך השנה באחת מיחידות השריון באולם מקושט בציורים וסיסמאות מענייני דיומא, כשעל הבמה ניצב טנק אמאקס במלוא זיוודו וחימושו, הסבו חיילי היחידה ומשפחותיהם, ליד השולחן המרכזי ישב הרב הראשי של צה"ל, אל"מ גורן, אשר נהל את הסדר, מימינה, הרמטכ"ל, רב־אלוף צור ומשפחתו ומשמאלו מפקד גייסות השריון, אלוף בר־לב ומשפחתו. סביב השולחן הסבו הקצינים הבכירים של צה"ל ומשפחותיהם.

הסדר נערך כהלכתו, הרב הראשי כבד את המסובים בהקראת קטעי ההגדה, מקהלה מחיילי היחידה ליוותה בשירי פסח מסורתיים.

*

מסיבות הפורים שנערכו השנה בכל יחידות השריון היו

מה דעתך על הסנטוריונים

כתב: נדב ורדימון

„הטכסים מגיעים“ התבדחו כמה סמלירשיון שעמדו לקבל לידיהם את המטען. „הסוף לאבק“ נאנת הנהג. „הסוף לחום בקיץ, לקור — בחורף“ נשמו לרוחה אנשי הצוות. „האם תהיה לי פחות עבודה או יותר? האם האחריות תרבה או תפחת?“ שאל את עצמו בשמץ הרדה סמל צעיר.

והנה באה והופיעה התשובה. בהדרת כבוד, באיטיות מגושמת ומפחידה בגודלה („אוי לטכסים כאלו“ — חזרו בהם הסמלים), מבריקים ומצוחצחים, תותחיהם מופנים לאחור — הם הגיעו. הם — הסנטוריונים.

טנקים אלו שזכו לכינוי-חיבה מיוחד במינו — „הטכסים“, נסכו גאווה בצותותיהם (איך אמר סמל בן-צבאי: „מסתובבים כאן כל מיני פלאפלים — אבל אנחנו היחידים שמבינים בזה משהו“). גאות הנשק החדש יש לה על מה לסמוך, לא מחמת יהירות — אלא מהרגשת הכוח והעוצמה הנובעים מעצם מראהו של הכלי החדש. וכלי חדש זה, טומן בחובו הרבה מ„המהפכה“ לגבי הטנקיסטים. במשך הזמן הקצר יחסית, נתגלו אחת לאחת — מעלותיו, מעלות טכניות, מקצועיות ומורליות.

נוחיות יחסית

אמר מפקד סמל אלוני — „כמפקד, שרמן' עצמותיך מתאבנות והגרונן כואב“, או במלים יפות פחות: קשה לזון ומיתרי הקול, בפעולה על מתח גבוה, משלים סמל בן-צבאי: „פה גם הידים פטורות מפעולות שהשרמן מהייבן“. זאת מבחינת הנוחיות. למעשה — עבודתו של מפקד טנק הסנטוריון כפולה לפחות מזו של מפקד טנק אחר. אם השרמן „פוטר“ (או פוטר כמעט) את המפקד מאחריות ישירה לגבי כושר קליעתו של התותחן (שזהו — בסופו של דבר — עיקר תפקידו של הטנק, לירות ולפגוע) הרי אחריות זאת מוטלת על מפקד הסנטוריון במלא חומרתה.

הודות למנגנון המיועד לכך, למפקד הסנטוריון שליטה מוחלטת ויכולת בקרה על פעולתו של התותחן. בשעת הדחק הוא יכול להפעיל את התותח לבדו. „זה התיכת טנק! ושאתה יורה ופוגע — יש לך סיפוק, כי לפחות חצי, אשמה' תלויה בך“ — נאום סמל אלוני, אשמה' זו מסתייעת בכלי נוסף, שאינו מצוי בטנק אחר — משקפת קבועה (המגדילה פי עשר) המאפשרת למפקד תיקון אש, זיהוי מטרות ותצפית. כלי נוסף העומד לרשותו של המפקד — מקלע בראונינג שאפשר להשתמש בו ביעילות נגד מטוסים ומטרות-קרקע. לכיפה עליו מורכב מקלע זה יש מנגנון-צידוד נגדי, המאפשר לו להישאר מכוון (ופועל) אל מטרה מסוימת בעוד התותח מעסיק מטרות אחרות — או — שהתותח מעסיק מטרות והמפקד מחפש מטרות אחרות.

מסתבר, איפוא שהנוחיות היא יחסית למדי: בשרמן' התנאים קשים יותר, אבל אהה „פטר“ מאי אלה דברים

עליוות ביותר. יחידה אחת כינסה את ותיקיה שהעלו זכרונות מהימים הטובים ההם. ברוח טובה העלו ותיקי הגדוד זכרונות מתקופת מלחמת השחרור. סיפור אחד, שזכה להדי צחוק מרובים היה על „פרשת הפלגים“. במצעד השריונים ביום העצמאות הראשון קרה פנצ'ר לאחד ה„קרומבלים“. קראו לאברהם פסט, שראה עצמו „כמבין“. הוא לחץ פה ולחץ שם, פתח פה בורג, טובב שם קפיץ ובסוף אמר: „חברה, הפלאג השביעי שרוף“. „מאיזה צד מתחילים לספור?“ שאלו אותו. פסט גרד בראשו, חשב רגע והשיב: „זאת באמת שאלה!“

מלחמה: טירונים וקהל חזנים צופים במפגן ביום הגדוד, למטה: השריון — אלוף צה"ל בכדועף.

אחרים, בעוד שבסנטוריון אם שהתנאים קלים בו יותר, האחריות לגבי כל פעולתו של הסנק — רבה יותר.

מהו החלום - להוריד את המטרות של השרמן

„שמע סיפור“, אומר סמל בן־צבי, „יצאנו למטווחים, על ידינו ישבה פלוגה של שרמנים ועסקה באותו ענין עצמו — היסול“ מטרות. הם היו יורדים ויורים ואנחנו היינו גומרים את המטרות שלנו „ומורידים“ אחר כך את שלהם.“ קשה לערוב לאמיתות סיפורו של סמל בן־צבי בשל שתי סיבות: — א) השרמנים קולעים, וקולעים טוב. ב) את הסיפור מספר איש הסנטוריונים, אבל אפילו אם ניקח בחשבון הגזמה מסוימת בדבריו בכל זאת מבצבצת אמת מהסיפור — כושר הקליעה של הסנטוריון — גבוה במיוחד. מספר סא"ל ג. „גורו“ בפי הניכיו: „להיות תותחן בסנטוריון — זהו חלום! התותח דורש אמנם הרבה תיאומים, בדיקות ודיוק (אפילו חכמה לא תעזור כאן יותר מדיוק) אך יש לו לתותחן חיים קלים. אם הוא נוהג לפי המכשירים ומדויק — הקליעה במטרה מובטחת. זאת הסיבה שאנו משׁ תמשים כמטרות בחביות שוכבות. התכונות הדרושות מתותחן הן — אחריות, זריזות וכושר תירגול גבוה. עליו להגיע ליכולת ביצוע אוטומטית במובן הטוב של המלה — (אזי מובטחת עוצמתו הגדולה של כלי זה.“

רבות דובר על יתרונו הגדול של הסנטוריון — על המיצב — המקנה לו יכולת של דיוק־קליעה תוך כדי תנועה. בטנק עצמו מצויה מערכת הקרויה „מערכת המיצב“ שהחברה קוראים לה — „מוח אלקטרוני“. עם בוא הטנקים טענו התותחנים כי „המוח“ מבין לעת עתה רק אנגליה — לכן היה כמה לתרץ... היום, אחרי תקופה קצרה זו, אפילו אם „המוח“ מבין רק אנגלית — אין כבר צורך לתרץ...

היום - אין יבלות

„בשרמן הנהג מקבל יבלות עד שהוא מתרגל להעביר מהלכים“ — אומר סמל פסטרנק, „דרוש כוח פיזי רב והרבה כוח סבילות — ואילו כאן — בסנטוריון — דרוש רק שכל ותבנה. הנסיעה שקטה יותר, כושר עבירות־מכשולים גבוה וכושר התימרון הכללי, אחורה וקדימה, רב פי כמה מכל טנק אחר מוכר לנו.“

במלים אלו של סמל פסטרנק אפשר אולי לסכם את „בעייתו“ של נהג הסנטוריון, או כפי שאמר על כך איש צוות אחר: „החבל הוא כמו בין נהיגת טרקטור מיושן לטכני דרש“. סיכום אחר יכולה לשמש אותה התחרות שנערכה בין הסנטוריון הכבד ל„אי.א.א.קס“ הקל והמהיר. המסלול נמשך כעשרה ק"מ והפרש הזמן המצומצם הוכיח כי כמו שעזרת לנהג מהירותו של האחד, עוזר לשני כושרו המצויין של המנוע והידיעה איך להשתמש בו. אכן, לעומת התרפאות יבלות נהגי הסנטוריון יכולים לטעון „הטענים“ שידיהם מלאות עבודה, וזאת משום מהירות הירי של תותח הסנטוריון, לא במעט תלוי כושרו של

הסנק ואולי בעיקר — בטען, מהירות הטעינה, לדבריו של סא"ל ג. היא ערובה לרמתו הקרבית של הכלי, או כעדותו של איש צוות המשמש כטען: „עברתי פעם בבית אריזה — והחבל בין הקצב איננו גדול...“

קומקום חשמלי ושות'

אלא „שלא על תותחים בלבד יחיה האדם“, תברוטים הבינו היטב פסוק זה, בין היתר דאגו לאנשי הצוות „למותרות“ שאינם נחלת אנשי הצוותות בטנקים אחרים; קומקום חשמלי, פרימוס גדול (ו„מהיר ביצוע“), אוהל צוות גדול, ברו מים קרים, „סל“ מיוחד, „מזוג אוויר“, תא"פ, סירים גדולים, חוסר פתח־הצלה ועוד...

הקומקום החשמלי — נועד בעיקר לתת, תהה נוצר להעלות את המורל, („אל תשכה, זה אנגליה“) מסביר אלוני, שניהם ממלאים בנאמנות את תפקידם, לפי עדות כל אנשי הצוותות. מספרים גם, כי יש הוראה מפורשת בזה הלשון: „צוות טנק טוב ניבחנו בכך, אם בהיות הסנק בתנוחה יש תה בשלוש דקות!“

הפרימוס הגדול (ו„מהיר ביצוע“) הוא חלומו של כל

טנקיסט. גודלו של הפרימוס מאפשר כעבור דקות ספורות ללעום חביתה וציפס — „לא אחרי כמה שעות, כמו בשרמן“.

אוהל הצוות — כפי שמספר סמל בן־צבי: „מותחים את האוהל על דופן הסנק מהברזים פנס טכני, פותחים את הטרנזיסטור וקוראים רומנים...“ „הרבה אושר גרמה לנו העובדה כי חתמו על „גט כריתות“ לאוהלי הסיירים...“ ברו המים הקרים — „מחיה נפשות“, תסל' שתפקידו המיוחד לשמש כלי־קיבול לתרמילים הגיפלטים, משמש ערסל למי שמעוניין בכך... „מזוג האוויר“ — אינו אלא מיתקן המאפשר קצת אוויר צח בחום, וקצת אוויר חם בקור. „תא"פ“ ותהא הארוך שלאורך הצריח נקראים בפי אנשי הצוות „תא הבנות“, הם מקווים כי במשך הזמן תנפק להם האפסנאות גם מצרך זה; הם את שלהם עשו — התאים מוכנים ואתם אנשי הצוות, חוסר פתח הצלה הוא לדברי אנשי הצוות „הדבר היחיד בטנק זה שגורו' שלהם מצטער עליו: מה יהיה על האימונים?..“

עדינות ומסירות

„מכל המסופר“ אומר סא"ל ג. „אפשר לראות כי טנק כזה יהווה כלי־קרב בעל עוצמה ראשונה במעלה. לצוות שירד לטפל בו כראוי, הערובה לכך: צוות מתואם ומאומן, צוות בינוני לא יפיק לעולם אפילו מחצית האפשרויות הגלומות בטנק זה.“

איש הצוות בסנטוריון חייב להיות ניהן באינטלגנציה טבעית ויכולת תירגול גבוהה, עליו לדעת כי הסנק הזה מחייב טיפול עדין עד מאוד, עליו לדעת להשקיע בו את כל כולו — כי הסנק דורש זאת.

ובעיקר חובה עליו, על היחיד כיחיד ועל הצוות כצוות — לדעת לאחוב אותו.“

מה חדש

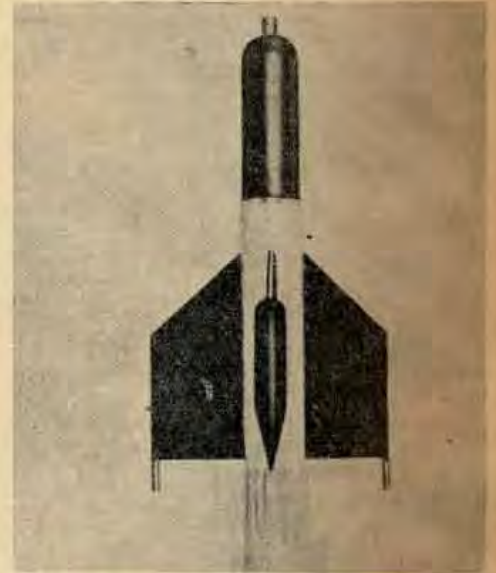
מלקארה (Malkara)

טיל נ"ט אוסטרלי, מונחה ע"י חוט. הוכנס לשימוש בצבא הבריטי כנשק נ"ט המורכב על גבי טנק. הפעלתו דומה לזו של טילים אחרים מסוגו. אך עובדת היותו יותר גדול מבטיחה השמדה מלאה של המטרה. משקל הטיל 93 ק"ג, אורכו 150 ס"מ וכפי שנמסר טווחו 3600 מטר. מיוצר באנגליה ובאוסטרליה.

פאי (Pye)

טיל נ"ט מונחה ע"י חוט, אשר פותח בבריטניה ע"י יצרנים פרטיים. משקלו 36 ק"ג וניתן להפעילו מהקרקע או מרכב. אורכו 150 ס"מ ופרישת כנפיו 61 ס"מ.

ויגילנט (Vigilant)

אחד הקלים והקטנים שבין טילי הנ"ט המונחים ע"י חוט. משקל הטיל לבדו 11.7 ק"ג בניגוד ל-SS-11 הצרפתי הנמצא בשימוש בצבא ארה"ב ושוקל 14.9 ק"ג. המשקל הכללי של הטיל, כולל מתקן השילוח והבקרה 20 ק"ג. ניתן להפעילו ע"י איש אחד וטווחו היעיל כ-1600 מטר. הטיל מונחה למטרתו ע"י מנגנון בקרה מכני ותצפית חזותית. לטווחים היותר ארוכים ניתן להשתמש במכשיר תצפית אופטי. כיום עובר הויגילנט שורת ניסויים במסגרת החי"ר הבריטי.

ביה"ס לשריון בפורט-נוקס ארה"ב, פיתח עזר-אימון, המדגים בצורה מוחשית בקנה מידה מוקטן מצבים שונים בלוחמת שריון. המכשיר זול יחסית ויעודו אימון קצינים. למתקן הראשון שנבנה הועתק מן המציאות שטח של 700×300 מטר בקנה מידה של 25×15 מטר. המתקן כולל את כל התנאים הטבעיים והמלאכותיים שבשטח.

על השטח מופעלים 11 דגמי טנקים המנוהלים ומולכים אלקטרונית. אורך כל טנק — 38 ס"מ. באחד הטנקים הורכבה מצלמת טלביזיה (שפותחה במיוחד לצורך זה) בגודל של 10 ס"מ, המעבירה למסך את פני השטח, בדיוק כפי שהוא נראה למ"מ מתוך הטנק שלו בשעת הקרב.

המ"מ וכל מ"פ טנק יושבים בתא נפרד וצופים על המסך. המ"מ סורק את השטח, מחפש טנקים של האויב ומכוון את הנהג — מדריך המוליך את דגם הטנק. הוא גם מתאם את פעולת הטנקים. כאשר מופיע על המסך טנק אויב מוביל המפקד את מחלקתו לעמדות (ע"י הנהגים-המדריכים מוליכי הדגמים) ומחסל את האויב. כל ירי מסומן ע"י אור בטנק היורה. במקרה של פגיעה מופיע אור אדום על גבי טנק האויב והוא, משותק. המתקן הראשון נבנה לצרכי ניסוי וקביעת התועלת והכדאיות. אם הנסוי יצליח ייבנה המתקן השני בגודל של 120×80 מטר.

לאימון נהגי רכב זחלני

בצבא ארה"ב פותח לאחרונה אמצעי עזר לאימון נהגי טנקים. מתקן זה ממחיש לנהג את כל מצבי הנהיגה האפשריים, כולל רעש המנוע המשתנה. המתקן יוצר על מנת ליעל את האימון ובמקביל להקטין את ההוצאות וניצול שעות הטנקים.

המתקן כולל דגם של תא הנהג הקשור לציוד בקרה של המדריך. יעוד אמצעי העזר לאמן את הנהג הבלתי המנוסה בנהיגה נכונה של הטנק Paton M48A2.

המתקן הינו בעיקרו חיקוי של תא הנהג בטנקי M48. התא כולל מתגים, מכשירים והילוכים שהינם העתק מדויק ומופעלים ע"י מערכת אלקטרו-מכנית כוללת:

Analogy computers and audio equipment.

כאשר מציגים את מצבני הנהיגה, יוצרת המערכת האלקטרונית את כל תנועות המכשירים והחלקים. קולות ההתנעה, מנוע, מנוע עזר וההילוכים נוצרים מיד בתגובה לכל פעולה של החניך או הפעלת הבקרה של המדריך.

המדריך, המפקח על פעולות החניך יכול ליצור בעזרת לוח הבקרה שורה של "תקלות" ומצבי "פעולה דחופה" כגון תקלות במכשירים, במנוע, או תקלות בלחץ השמן. התקלות ניתנות בצורה ריאליסטית תוך מצבי נהיגה שונים אשר גם אותם יוצר המדריך. כיום נעשים נסיונות להוסיף הצגה חזותית של מצבים שונים, וע"י כך ליצור ממד המחשה אשר יאלץ את החניך להגיב במהירות על מצבים אשר יופיעו בפניו בצורה חזותית.

להתראות בגליון הבא

המוערכת

ספרים לשריונאים

צבא הגנה לישראל
הוצאת מערכות

• האניות הראשונות של ויניטי
• נקס
• קי האתח פיליפ
• המערה האבודה
• הלווייתן והפנים

בדרך לוחמים

אל"פ
ישראל נרמי